# Ніва


ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 20 (429) | ГОД IX | 17 МАЯ 1964 г. | ЦАНА 60 ГР.


## НАША МОВА

Пад асколкаў злавеснае шастанне
У атаку ішлі за цябе.
Не сакрэт,
Што цябе, як шчасце,
Адстаялі ў цяжкой барацьбе.
І жадаючы ў сэрца ўліцца,
Быццам чысты струмень ручая,
Жаўруковым званочкам бруіцца
На світанні гамонка твая.
Цябе, нібы жывую саткалі,
Задуменныя шаты нябёс,
Срэбразвоннага Нёмана хвалі,
Трапяткія лісточкі бяроз.
Ты мне стала хвалююча блізкай,
Зберагаць і захоўваць хачу
З той хвіліны, калі над калыскай
Першы раз «Калыханку» пачуў.
Моваў розных на свеце нямала,
Ды цябе б, як жыву, не змяняў,
Тую мову, якою Купала
На «Жалейцы» у полі зайграў.

МАР'ЯН ДУКСА

БОЛЬШ ДАВЕРУ ГАСПАДАРАМ

## ЧАС - ГЭТА ГРОШЫ

**ЯН ГІДЫНСКІ — ДЫРЭКТАР ВАЯВОДСКАГА АДДЗЕЛА АШЧАДНА - ПАЗЫКАВЫХ СПУЛДЗЕЛЬНЯЎ (СОП).**

На пачатак раскажу аб самых важных новаўвядзеннях у ашчадна - пазыкавых спулдзельнях, іначай званых СОП. Калісьці гаспадар, які браў пазыку, быў абавязаны на кожную пазыку складаць асобны скрыпт. У сувязі з гэтым было многа валакіты, усякіх паперкаў. Хадзіў, блудзіў чалавек з просьбамі па людзях, каб хто-небудзь захацеў паручыцца за яго, стаць яго жырантам.

Цяпер усё гэта непатрэбна. Даволі, калі гаспадар падпіша чысты вэксаль з адпаведным абавязацельствам. Прытым пазыку да пяці тысяч злотых можа атрымаць адразу, у той жа дзень — без нервовых чаканняў і без паручыцеляў.

Аднак СОП мае права патрабаваць паручыцеля на пазыку таму гаспадару, які несумленна сплачваў ранейшыя пазыкі. Вядома, да такіх несумленных плацёжнікаў цяжка мець поўны давер, праўда? Панадная рэч — гэтыя грошы для аматараў лёгкай нажывы...

Прыйшла вясна а з ёю выйшлі у поле людзі з машынамі — араць, сеяць. Да гэтага часу, каб выкарыстаць машыны сельскагаспадарчых гурткоў — трактары, сеялкі — неабходна было мець грошы, скажам, на руках. Ды з грашыма на гаспадарцы лягчэй увосень чымсьці ўвесну... Пры такім становішчы мы таксама стараемся аказаць гаспадарам дапамогу, палягчыць разлік. Ужо не трэба шукаць грошай, можна і без іх дагаварвацца на машыны з сельскагаспадарчым гуртком, дзе афармяць адпаведны пазыкавы скрыпт. За карыстанне машынамі заплаціць за вас СОП без ніякіх паручыцеляў.

Ліквідацыя непатрэбнай працэдуры, хадзьбы «ад бюра да бюра», з'яўляецца значнай палёгкай у гаспадарскіх клопатах, эканоміць час і нервы. Таму ашчадна - пазыкавыя спулдзельні (СОП-ы) ўводзяць яшчэ адну выгаду — ашчадна - разлікавыя рахункі, які можа сабе закласці кожны, хто захоча.

— У чым заключаецца гэта выгада? — спытае хтосьці.

Напрыклад, прывёз гаспадар на продаж да ГС-у свае прадукты. У таргов ы дзень ля ГС-у вялікі рух, стаіць чарга фурманак, важаць, выпісваюць квіты, з якімі трэба вандраваць па розных касах, зноў стаяць у чарзе, — чакаць, чакаць і яшчэ раз чакаць. Таму адкрыўшы такі ашчадна-разлікавы рахунак, мы не патрабуем цэлы дзень траціць на гандлёвую цяганіну. Здаўшы ў ГС-е свой тавар, спакойна едзем дамоў. На ваш СОП-аўскі рахунак запішуць усе вашы ўплывы грошай за зданыя прадукты. Захочаце, СОП заплаціць за вас усе вашы выдаткі, як пакупка штучных угнаенняў, падаткі, страхоўка.

За соль, цукар, мыла ці гарэлку плаціце аднак самі, са сваёй кішэні — за такія пакупкі СОП не бярэцца плаціць. Зрэшты, заклаўшы ўласны рахунак, атрымаеце дзве чэкавыя кніжачкі: першую — да разлікаў праз касу з надпісам «Бэзготувково», другую, — да разлікаў грашыма.

Скажам, Сцяпан пайшоў да ГС-у купляць сячкарню і плаціць за яе не грашыма, а чэкам з кніжачкі, абазначанай «Бэзготувково». Але, калі Сцяпану спатрэбілася закупіць мяшок солі ці іншых прадуктаў, а ўжо не мае пры сабе грошай, тады ідзе да СОП і там на чэк з другой кніжачкі здымае адпаведную суму грошай.

Пра новыя ўплывы на ваш рахунак у СОП за кожным разам паведамляюць вас пісьмом. Так што заўсёды ведаем. колькі ў нас грошай ёсць і колькі трэба браць пазыкі.

Агульны грашовы абарот СОП-аў у беластоцкім ваяводстве за мінулы год склаў суму звыш 18 мільярдаў злотых. З

(Працяг на стар. 5)



ЗА ПАВАРОТАМ НАРВА — Фота В. Рудчык

## САКРЭТЫ ЧЫЖОЎ

Шырокая, брукаваная вуліца, па абодвух яе баках старыя ліпы чаргуюцца з маладзенькімі, толькі што пасаджанымі таполямі. Кажуць, што для адзначэння XX-годдзя народнай дзяржавы намераны ў вёсцы пралажыць тратуар. Вёска велізарная. Разам з хутарамі налічвае 186 гаспадароў. Дамы пераважна новыя, пабудаваныя ўжо пасля апошняй вайны, дамы прасторныя, многа мураваных. Хацінак, што памятаюць цара Мікалая, засталося ў вёсцы не больш 15-ці.

Усё гэтае можа заўважыць кожны, хто завітае ў Чыжы. Падумае яшчэ: багата жывуць тут людзі.

Ці гэта аднак усё, што можна сказаць пра гэтую вёску? Ці ж не мае яна сакрэтаў, якія старанна хавае перад вачыма чужога?

Аграном Аляксандр Харкевіч апавядае, што зямля ў Чыжах не найгоршая. Аднак навейшыя метады гаспадаравання з вялікімі цяжкасцямі пракладаюць сюды сабе дарогу. Сяляне сеюць тут пераважна жыта. авёс, ячмень, пшаніцу, садзяць бульбу. Як іх дзяды, прадзеды. Да 1963 года ніхто тут не вапнаваў глебы, хаця яна ў 65% была кіслая. а кантрактаваць сельскагаспадарчыя расліны пачалі ў Чыжах толькі год таму. Сяляне задавальняліся тым, што давала ім сама зямля, а давала яна даволі шчодра. У сярэднім па 15 з палавінай цэнтнераў жыта з аднаго гектара. 16 ц. пшаніцы. 13 ц. аўса і 150 ц. бульбы. Гэта паводле падлікаў агранома за мінулы год.

У Чыжах, зразумела, ёсць сельскагаспадарчы гурток. Налічвае ён 26 членаў і існуе ад пачатку 1958 года. Яго маёмасць сягае 400 тысяч злотых. Гурток багаты машынамі. У яго распараджэнні 3 трактары з поўнымі камплектамі машын і абмалотачны агрэгат. Да палавіны сакавіка г.г. сапраўдным кіраўніком гуртка быў Пятро Ціханюк, намеснік старшыні, а першым яго сябрам рахункавод гуртка Лявон Артэмюк. Шэсць год адчувалі яны сябе гаспадарамі гуртkоўскай маёмасці і шэсць год гурток ехаў на стратах. Ані трактары, ані абмалотачны агрэгат ніколі не выконвалі нават палавіны колькасці гадзін прадбачанай нормы. На шчасце, 14 сакавіка г.г. было выбрана новае праўленне гуртка. Можа яно зоймецца ўпарадкаваннем супольнай гаспадаркі? Гэта справа тым больш неадкладная, што ў Чыжах прадбачваецца канцэнтрацыя гуртkоўскай тэхнікі. Чыжы маюць быць цэнтрам гуртkоўскай механізацыі.

Школа ў Чыжах існуе ўжо 20 год. Але дарэмна шукалі б вы ў краіне хаця б аднаго інжынера, лекара або іншага чалавека з вышэйшай адукацыяй, які нарадзіўся б у Чыжах. Няма такога. Няма таксама ніводнага чалавека з атэстатам сталасці. Так прынамсі цвердзіць настаўніца Генрыка Кульчакевіч, якая разам з мужам Зыгмунтам настаўнічае ў Чыжах ужо 13 год. Затое матацыклаў у Чыжах — хоць адбаўляй. Вось у Рыгора Сцепанюка тры сыны. Кожны мае матацыкл, у хаце стаіць тэлевізар — адзін з двух у вёсцы, але адукацыі, нават сярэдняй, не мае ні адзін.

Гэты прыклад вельмі тыповы для Чыжоў. Адна толькі Ніна Артэмюк канчае зараз Гайнаўскі ліцэй. Пад канец мая першы жыхар гэтай вёскі пахваліцца атэстатам сталасці.

— У Чыжах большасць сялян жыве вельмі добра, каб яшчэ думаць пра навуку. Навука, як вядома, лёгка не даецца. У Чыжах дзяўчаты маюць модныя сукенкі, туфелькі і ўсё іншае, хлопцы ганарацца матацыкламі, а ўсе разам ду-

(Працяг на стар. 5)




Андрэй Барвіюк: ШТО ДАЛЕЙ...

Сакрат Яновіч: РЭПАРТАЖ СА СТАРОГА КОРНІНА.

Дзядзька Лявонь: МІХАЛОЎСКІ ШУМ.

# ЗМЯРКАННЕ КАЛАНІЯЛІЗМУ Ў АДЭНЕ

Ніколі не высыхае кроў сярод пяскоў паўднёвай Аравіі. Напрыклад, у брытанскім пратэктараце Адэн барацьба паміж англічанамі і арабскімі паўстанцамі адбываецца безупынна. Апошнім часам гэта барацьба разгарэлася яшчэ мацней.

Англічане цвердзяць, што актыўная барацьба адэнскіх партызан з'яўляецца вынікам умяшання ва ўнутраныя справы Адэна і вайсковай дапамогі арабскаму насельніцтву з боку суседняй рэспублікі Йемен. У Лондане лічаць, што ўрад Йемена падтрымоўваемы Аб'яднанай Арабскай Рэспублікай, хоча захапіць Адэн і ўсю паўднёвую Аравію, якая з'яўляецца астатнім кавалкам брытанскай каланіяльнай імперыі ў гэтай частцы свету. У такой сітуацыі брытанскі ўрад узмацніў вайсковы гарнізон на 600 салдат, не лічачы соцен самалётаў і флатыліі ваенных караблёў, якія сцерагуць адэнскае ўзбярэжжа. Вайна ў Адэне (а яна несумненна антыкаланіяльная) незалежна ад таго, як доўга будзе цягнуцца, закончыцца перамогай арабаў.

Як, чаму і калі паявіліся тут англічане? Перад усім, насуперак англійскім сцвярджэнням, трэба ясна сказаць, што Адэн ніколі не быў асобнай дзяржавай. Ад IX ст. да канца XVIII стагоддзя Адэн уваходзіў у склад Йемена, якім уладалі імамы. У першай палове XIX ст. улада імамаў была звергнута ў выніку брытанскай інтэрвенцыі. Англічане паслужыліся тут старым каланіяльным метадам. На марскім узбярэжжы высадзілі некалькі вайсковых дэсантаў і пад страхам вінтовак прымусілі правадыроў некалькіх прымарскіх плямён прызнаць пратэктарат Лондана. Падкупленыя правадыры гэтых плямён адракліся ад паслушэнства імамам і пры дапамозе англічан заваявалі ўсю краіну. У 1839 годзе Вялікабрытанія поўнасцю заўладала Адэнам. Брытанскую ўладу над гэтай краінай пацвердзілі аж 31 трактат, падпісаныя султанамі, эмірамі і шэйкамі паўднёвай Аравіі, дзе пражывае 650 тысяч чалавек. Усе гэтыя трактаты падпісаны пад пагрозай штыхоў або дзякуючы агіднаму подкупу. Таму яны ніколі не мелі трывалай вартасці. Брытанскія гарнізоны ніколі не адчувалі сябе тут бяспечна. Атакаваныя арабскімі партызанамі абараня́лі брытанскі каланіялізм; абараня́лі важны стратэгічны пункт, якім з'яўляецца Адэн на шляху з Міжземнага мора ў Індыю і ўсходнюю Афрыку. З часам аднак брытанскія пазіцыі моцна пахіснуліся і гэта стала прычынаю таго, што ў 1959 годзе лонданскі ўрад выступіў з прапановай утварыць паўднёваарабскую федэрацыю, якая ў будучым павінна была стаць суверэннай дзяржавай, цесна павязанай з Англіяй. Зрэшты, такім спосабам у некаторых выпадках брытанскім палітыкам удавалася ўтрымаць у сваіх руках не адну каланіяльную краіну. Аднак, у Адэне, як бачым, цяжка рэалізаваць такую фікцыйную незалежнасць, якая павінна была аслабіць арабскі нацыянальна - вызваленчы рух у гэтым раёне. Ужо ў студзені 1957 года тагачасныя ўлады Йемена заявілі з трыбуны Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, што ўвесь адэнскі пратэктарат з'яўляецца «інтэгральнай часткай Йемена». Пасля перамогі ў Йемене рэспубліканскага ўраду прэзідэнта Салала ўзраслі намаганні арабаў, каб адваяваць Адэн.

Маем поўнае права спадзявацца, што ўжо палічаны гадзіны брытанскага ўладання ў паўднёвай Аравіі. Раней ці пазней брытанская карона страціць яшчэ адну сваю жамчужыну. Страта Адэна азначае страту доступу да натуральных багаццяў, якія тоіць у сваіх нетрах Аравійскі Паўвостраў; страта Адэна азначае таксама страту важнай стратэгічнай базы ў гэтым раёне свету. Таму англічане вельмі заўзята бароняць свае адэнскія пазіцыі.

**УЛ. ЛАЗІНСКІ**

*Пазнаем свой край*

# ГАСПАДАРЧАЕ РАЗВІЦЦЁ ЗАХОДНІХ І ПАЎНОЧНЫХ ЗЯМЕЛЬ

Заходнія і паўночныя землі з'яўляюцца інтэгральнай часткай агульнанароднай гаспадаркі. Толькі дзякуючы намаганням усяго народу маем такія вялікія дасягненні ў гаспадарцы гэтых зямель. У першыя пасляваенныя гады заходнія і паўночныя землі, дзе асабліва моцна адчулася ваенная разруха, пахланялі 30% усіх капіталаўкладанняў краіны. Да 1960 года ў гаспадарку заходніх і паўночных зямель было ўкладзена 200 мільярдаў злотых. Як бачым, велізарная частка народнай маёмасці гэтых зямель з'яўляецца вынікам капіталаўкладанняў народнай Польшчы. У гэтай пяцігодцы на разбудову гаспадаркі заходніх і паўночных зямель прызначана 133 мільярды злотых, што складае 26% агульнакраёвай сумы.

У якім напрамку развіваецца гаспадарка гэтых зямель? Значная частка грашовых укладаў прызначаецца на расшырэнне прамысловасці. Дзякуючы такой палітыцы прамысловасць на заходніх і паўночных землях развіваецца хутчэй, чым у іншых раёнах Польшчы.

### РОЛЯ Ў ГАСПАДАРЦЫ КРАІНЫ

Сістэматычна ўзрастае ўдзел заходніх і паўночных зямель у гаспадарцы Польшчы і складае цяпер каля 28% (у перыяд нямецкага панавання ўдзел прадукцыі гэтых зямель у прадукцыі ўсёй Германіі складаў каля 6%).

Давайце разгледзім паасобныя галіны прамысловасці заходніх і паўночных зямель.

У 1961 годзе гэтыя землі давалі 30,9% электраэнергіі, 25,6% каменнага вугалю, 69% бурага вугалю, 47% коксу, 7,6% сталі, 100% меднай руды, 23,7% цэменту, 38,6% цэлюлёзы, 71,7% чыгуначных вагонаў, 42,2% сернай кіслаты, 52,8% азотных угнаенняў і 36,8% цукру. Як бачым, прыведзеныя лікі пацвярджаюць значную ролю паўночных і заходніх зямель у народнай гаспадарцы.

### ДЫНАМІКА РАЗВІЦЦЯ

Адлюстраваннем вялікай працы, укладзенай у аднаўленне і расшырэнне гаспадаркі заходніх і паўночных зямель, з'яўляецца параўнанне сучаснай прадукцыі і прамысловасці з узроўнем яе 1946 года. Гэта быў год незалечаных ран, нанесеных вайной. Гэта быў год пачатку аднаўлення гаспадаркі. Цяпер выраб электраэнергіі ўзрос у параўнанні з 1946 годам у 6 разоў, здабыча каменнага вугалю — у 2 разы, бурага вугалю — у 5 разоў, сталі — амаль у 10 разоў, прадукцыя сернай кіслаты — у 8 разоў, цэменту — амаль у 7 разоў, баваўняных тканін— у 5 разоў, цукру — амаль у 6 разоў і г.д.



**Возера Голдап.** Фота: **А. Казёл**

Гэтыя факты маюць велізарнае палітычнае значэнне. Варта дадаць, што такое параўнанне з перадваенным часам таксама выглядае на карысць Польшчы.

Аднак гэта яшчэ не поўная карціна гаспадарчых дасягненняў. Заўважаюцца карысныя перамены ў структуры прамысловасці. Узніклі новыя галіны вытворчасці. Значна разбудаваліся такія галіны, як суднабудаўніцтва, машынабудаванне, хімічная і электрычная прамысловасці. Змянілася геаграфія прамысловасці, узніклі вялікія сучасныя прадпрыемствы.

### НОВЫЯ ГЕАЛАГІЧНЫЯ АДКРЫЦЦІ

Заходнія і паўночныя землі крыюць у сабе значныя запасы карысных выкапняў. Нельга забываць, што ў часы нямецкага панавання гэтая тэрыторыя была вельмі слаба разведана. Дзякуючы польскай геалагічнай службе адкрыты новыя даволі багатыя залежы меднай руды ў раёне Любіна і Глагова. У сучасны момант Польшча належыць да адной з багацейшых меднай рудой дзяржаў Еўропы. Апрача гэтага, інтэнсіўная геалагічная разведка прывяла да адкрыцця нафты ў раёне Зялёнай Гуры, а таксама запасаў бурага вугалю і калійнай солі. Можна спадзявацца, што далейшыя пошукі прынясуць новыя адкрыцці.

### НАСЕЛЬНІЦТВА

Заходнія і паўночныя землі займаюць 1/3 тэрыторыі Польшчы. У 1962 годзе насельніцтва гэтых зямель дасягнула 8 міль-

(Працяг на стар. 5)

*Спорт*

## Першая стадыя барацьбы

Пішучы раней аб XVII велагонцы міру, я выказаў думку, што барацьба за першае месца разгарыцца паміж ГДР і СССР. Гэтай думкі я прытрымліваюся і далей, хоць на фінішы III этапу ва Уроцлаве сярод першых не было веласіпедыстаў ГДР і СССР.

Велагонка мае за сабой толькі першую, уступную фазу і далёка яшчэ да канцавых вынікаў. Яшчэ не адзін раз давядзецца перажыць рух на класіфікацыйных табліцах, не раз будзем сведкамі ўзлётаў і ўпадкаў. Але ўжо сёння можна назваць лепшыя каманды: ГДР, Чэхаславакія, СССР, Румынія і Польшча.

Для нас наяўнасць белачырвоных сярод лепшых мае вялікае значэнне. Гэта доказ, што лепш, чым у мінулыя гады, нашы хлопцы працавалі зімой і вясной і лепей падрыхтаваліся да змагання на шляху Варшава — Берлін — Прага. Варта яшчэ дадаць, што, як заявіў трэнер польскай каманды Вандар, нашы веласіпедысты ў першай фазе велагонкі паедуць менш актыўна, эканомячы сілы на рашаючыя этапы ў ГДР і Чэхаславакіі.

Польская каманда прадстаўляе сабой добры калектыў, што ў такіх спаборніцтвах вельмі важная рэч.

Прыемную нечаканасць зрабілі нам нашы дэбютанты Палька і Запала. Першы пацвярджае ўкладаныя ў яго спадзяванні, а другі сваёй добрай яздой адкідае байку, што ўключэнне яго ў каманду гэтай велагонкі было ў нейкай ступені прыпадкам.

Некалькі слоў аб іншых камандах. Каманда ГДР, на маю думку, першы прэтэндэнт на першае месца. Аднак ім нялёгка будзе адбіць атакі чэхаславакаў. Што датычыць савецкіх веласіпедыстаў, дык яны яшчэ не праявілі сябе, хоць гэта зусім не азначае, што яны слабыя. Вельмі добра спраўляецца каманда Румыніі, члены якой умеюць выігрываць этапнае першынства.

Аднак не варта прадаваць скуры з жывога мядзведзя. Ні венгры, ні французы, ні бельгі не збіраюцца адмаўляцца ад барацьбы за першынства. Наадварот. Кожны разлічвае на папраўку спартыўнай формы сваіх веласіпедыстаў.

**Л. ТАРАСЕВІЧ**

**УСПАМІНЫ КАМУНІСТАЎ**

# Уладзімір Станкевіч. АДЗІН З МНОГІХ

**20)**

Пасля лекарскага агляду майго збітага цела я напісаў да пракурора скаргу аб катаванні мяне ў дэфензіве, хоць быў упэўнены, што нічога з гэтага не будзе, бо варона вароне вока не выдзяўбе.

Пракурор пачаў расследванне. Быў у турме судовы следчы, дапытваў мяне і Гулько ў справе катавання. У час размовы са мною выдаваў сябе вельмі абураным на ўчынкі шпікаў і пагражаў, што чакае іх кара да 5-ці год зняволення за біццё арыштаваных.

— А хто вас біў, падайце імёны і прозвішчы, — сказаў потым следчы.

— Прозвішчаў іх я не ведаю, бо яны мне не прадстаўляліся, — адказаў я. — Між сабою гаварылі «пане М.», «пане Г» і т.п.

— Гэта не добра, што не ведаеце прозвішчаў вінаўных, але мы іх будзем ведаць, — заявіў следчы.

Прыблізна за тыдзень мяне і Гулько павезлі турэмнай карэткай у горад да судовага следчага, у якога было ўжо з пятнаццаць шпікаў і кіраўнік дэфензівы. Следчы, сабраўшы ў сваім пакоі ўсіх шпікаў, паклікаў у пакой мяне і загадаў мне паказаць тых, якія білі. Я паказаў на трох шпікаў — Мілера, Клішку і Гурака і кіраўніка дэфензівы Кудзэвіча. Чацвёртага шпіка, які катаваў, не было там. Потым следчы, дапытаўшы каротка паказаных мною шпікаў, паклікаў мяне да сябе і сказаў:

— Яны не прызналіся да біцця, але адказваць будуць, бо супроць іх ёсць пратакол лекара, які з'яўляецца найлепшым доказам.

Аднак пракурор быў іншага погляду, бо паведаміў мне, што «расследванне ў справе біцця ў час допытаў спынена ў сувязі з адсутнасцю доказаў, фактаў біцця». Такія паведамленні атрымоўвалі ўсе таварышы, якія скардзіліся пракурору на катаванні іх шпікамі.

Становішчам пракурора я не задаволіўся і напісаў скаргу ў апеляцыйны суд у Вільні, які 12-га красавіка 1931 года, разгледзеўшы справу, вырашыў, што ёсць дастатковыя матэрыялы, сцвярджаючыя біццё арыштаваных, і загадаў прыцягнуць вінаўных да судовай адказнасці.

Прышоў да мяне ў турму ўжо іншы судовы следчы на дадатковы допыт, а потым пракурор паведаміў, што я маю права прад'явіць суду дадаткова акт абвінавачвання, падпісаны прафесарам права ці адвакатам. Арганізацыя наняла на гэтую справу беластоцкага адваката Качароўскага. Такім чынам было ў справе аж два акты абвінавачвання — ад пракурора і ад майго ўпаўнаважанага адваката.

У кастрычніку 1931 года акружны суд у Беластоку судзіў мяне і Аляксандра Гулько. Зала суда была запоўнена беластоцкімі рабочымі. Прыгаварылі мяне на шэсць гадоў цяжкой турмы і на ўсё жыццё пазбаўлення грамадскіх, ганаровых і вайсковых правоў, а Гулько на чатыры гады цяжкой турмы і на 10 год пазбаўлення грамадскіх, ганаровых і вайсковых правоў.

А ў лістападзе 1931 года адбылася ў беластоцкім акружным судзе справа супраць кіраўніка дэфензівы Кудзэвіча і трох шпікаў — Мілера, Клішкі і Гурака за катаванне нас. Яшчэ цясней запоўнілася зала суда беластоцкімі рабочымі. Была гэта першая апошняя справа ў Польшчы супраць шпікаў за катаванне палітычных арыштаваных. Шпікі сядзелі на лаве абвінавачаных, а я і Гулько выступалі на справе ў ролі сведкаў абвінавачвання. Я расказаў падрабязна аб катаванні мяне, а таксама аб катаваннях у беластоцкай дэфензіве іншых таварышаў

Суд давёў камедыю да канца, бо так толькі можна назваць гэту судовую працэдуру. Абвінавачвалі шпікаў з артыкула, па якому сапраўды належалася падсудным да 5 год зняволення. Шпікі атрымалі па аднаму месяцу арышту (нават не турмы) з адтэрміноўкай, бо «суд узяў пад увагу факт, што абвінавачаныя дзейнічалі несвядома, бо б'ючы камуніста, думалі, што гэтым садзейнічаюць на карысць грамадству». Так даслоўна суд матываваў свой «прыгавор». Але для нашага руху быў важны сам факт пастаўлення перад судом шпікаў за катаванне арыштаваных і сцвярджэнне, што катавалі. Гэтую справу




# СВЯТКАВАННЕ 20 ГАДАВІНЫ НАРОДНАЙ ПОЛЬШЧЫ

Дні польскай культуры адкрые ўрачысты вечар, які адбудзецца ў Мінску 22.VII. У ім прымуць удзел партыйныя і дзяржаўныя дзеячы БССР, пасол ПНР у СССР і афіцыйная польская дэлегацыя. У дні польскай культуры будуць дэманстравацца ва ўсіх гарадах і сёлах Савецкай Беларусі польскія кінафільмы. Таксама тэлебачанне ўключыцца ў азнаямленне беларускага гледача з польскай кінематаграфіяй.

Цікава выглядаюць планы папулярызацыі польскай кніжкі. У адным з нарачанскіх санаторыяў 25 ліпеня будзе арганізаваны вечар польскай літаратуры. Апрача даклада выступяць беларускія, а таксама і польскія пісьменнікі, якія будуць запрошаны ў Беларусь. Папулярызацыі кніжкі мае служыць выстаўка польскай літаратуры, арганізаваная ў найбольшай беларускай бібліятэцы ім. Леніна ў Мінску. Падобныя выстаўкі будуць арганізаваны па ўсёй краіне ў 39.000 гарадскіх, саўгасных і калгасных бібліятэках і бібліятэчных пунктах. Беларускія часопісы замесцяць у гэтым часе артыкулы польскіх аўтараў, пераклады з польскай літаратуры і публікацыі беларускіх літаратуразнаўцаў, прысвечаныя польскай паэзіі і прозе.

У сталіцы БССР будзе арганізавана выстаўка польскай сучаснай графікі і плаката.

У залах Беларускага Таварыства дружбы і культурных сувязей з заграніцай будзе экспанавацца выстаўка народных польскіх вырабаў.

У Беларускай дзяржаўнай філармоніі адбудзецца 28 ліпеня канцэрт польскай класічнай і сучаснай музыкі. У святкаванне 20 гадавіны Народнай Польшчы ўключаюцца таксама навуковыя ўстановы. З'явіцца шэраг публікацый, прысвечаных беларуска - польскім літаратурным сувязям і рэвалюцыйнаму супрацоўніцтву нашых народаў.

Гістарычны інстытут А.Н. БССР арганізуе сесію, прысвечаную беларуска - польскім суадносінам у мінулым і сучасным.

У Брэсцкай вобласці ўрачыстасці адкрые вечар беларуска - польскай дружбы ў Брэсце (23.VII). Некалькі дзён пазней у гарадскім парку адбудзецца вялікі фэстын, спалучаны з танцамі, літаратурным конкурсам і конкурсам на выкананне польскай песні.

Ад 24 да 26 ліпеня ў прыгранічнай паласе адбудуцца мітынгі дружбы, у якіх прыме ўдзел насельніцтва з БССР і Польшчы. Прадбачана арганізацыя кастроў дружбы з удзелам гарцэраў і піянераў.

У святкаваннях 20 гадавіны народнай Польшчы на Брэстчыне возьме ўдзел дэлегацыя Люблінскага ваяводства.

На Гродзеншчыне Дні польскай культуры будуць мець падобны характар. Адкрые іх урачысты вечар у Гродне. Вечары, прысвечаныя польскай культуры, адбудуцца ў Гродне і Навагрудку. Будуць арганізаваны таксама беларуска - польскія мітынгі ў прыгранічнай паласе. Ва ўсёй Гродзеншчыне беларускія аддзелы ТП-СД арганізуюць шэраг культурных мерапрыемстваў, прысвечаных Польшчы.

Таксама ўрачыста будзе сустракаць свята Польшчы Магілёўшчына. 24.VIII з удзелам польскіх гасцей адбудзецца ў драматычным тэатры вечар беларуска - польскай дружбы. Дзень пазней будзе арганізаваны вечар польскай літаратуры. Урачыстыя вечары адбудуцца ў Горках і іншых мястэчках і сёлах Магілёўшчыны.

27 ліпеня ў пасёлку Леніна ля помніка польскім салдатам збярэцца мітынг з удзелам мясцовага насельніцтва. Выступяць на ім савецкія і польскія ўдзельнікі вайны з гітлераўскай Германіяй.

Апрача вылічаных тут урачыстасцей Беларускае Таварыства Дружбы і Беларускі аддзел ТП-СД намерваюцца правесці цэлы рад мерапрыемстваў, якімі будзе агорнута ўся Беларусь. Да мерапрыемстваў гэтых перад усім належаць:

1. Друк перакладаў з польскай паэзіі, прозы і драматургіі ў такіх часопісах, як «Полымя», «Беларусь», «Маладосць», «Нёман», «Літаратура і Мастацтва».

II. Кнігарні арганізуюць 37 выставак - кірмашоў польскай кнігі і савецкай кнігі, прысвечанай Польшчы.

III. Арганізаванне 200 фотавыставак, тэматычна звязаных з Польшчай

IV. Даклады і лекцыі ў гарадах, сёлах і прадпрыемствах, прысвечаныя гісторыі і сучаснасці Польшчы.

У перыяд Дзён польскай культуры адбудзецца ў Беларусі 20 000 сходаў, вечароў, гулянняў і г.д. Арганізатары думаюць, што гэтыя мерапрыемствы агорнуць 8.000 000 чалавек — статыстычна ўсё насельніцтва Беларусі.

## 120 ТЫСЯЧ ДЛЯ ВЁСКІ

У сувязі з Днямі Асветы і Друку незаводны СФОС зрабіў прыгожы крок: прызнаў 120 тысяч злотых на абсталяванне 12 вясковых святліц. Лічба прыемна абсталяваных святліц на вёсцы такім чынам узрасце. Акрамя СФОС свой дар з выпадку Дзён зрабіў таксама ВЗГС, які пастанавіў арганізаваць 10 клубаў - кавярняў, абсталяваных за свае грошы. (вл)

## ХВАЛЮЮЧАЯ КНІЖКА

На першы погляд, кніжка «Камандарм Убарэвіч» не робіць асаблівага ўражання, не здаецца, што належыць да тых, што «глытаюцца» без адрыву. Спачатку ўвагу зварочвае на сябе толькі прозвішча, якое ў апошнія гады ўпаміналася разам з прозвішчам Тухачэўскага і Якіра. Першая думка, якая ўзнікае, што гэта яшчэ адна пасмертная рэабілітацыя, яшчэ адзін помнік. На такія думкі настрайвае змешчанае на вокладцы кніжкі выказванне Н. С. Хрушчова : «Ахвярамі рэпрэсій сталі такія вядомыя военачальнікі, як Тухачэўскі, Якір, Убарэвіч, Корк, Ягораў, Эйдэман і другія. Гэта былі заслужаныя людзі нашай партыі, асабліва Тухачэўскі, Якір і Убарэвіч. Яны былі віднымі палкаводцамі...

Таварышы прапануюць увекавечыць памяць відных дзеячоў партыі і дзяржавы, якія сталі ахвярамі беспадстаўных рэпрэсій у перыяд культу асобы. Мы лічым гэтую прапанову правільнай.» (З заключнага слова на XXII З'ездзе КПСС 27/X 1961 года).

Калі пачынаем перагортваць старонкі ўспамінаў таварышоў Убарэвіча з перыяду грамадзянскай вайны, з розных фронтаў найдалейшых закуткаў Далёкага Усходу, ад поўначы да поўдня, змяняем сваё ўражанне аб кніжцы. Пераконваемся, што кніжка гэта выходзіць за рамкі звычайнага выражэння грамадскага доўгу вялікаму палкаводцу: маем перад сабой сапраўдную «малую энцыклапедыю» слаўнай эпохі. Перад нашымі вачыма праходзіць цэлая плеяда людзей, аб якіх гаворыцца, што толькі такія змаглі перамагчы значна лепш узброенага, лепш падрыхтаванага да вайны і часта сільнейшага ворага. Кніжка прыпамінае нам нямала гістарычных падзей, вырысоўвае перад намі карціну суадносін таго часу, пры якіх зусім натуральнай робіцца небывалая дагэтуль з'ява: яшчэ нядаўна літоўскі пастух, які дзякуючы сваім асаблівым здольнасцям атрымаў вялікія веды і даслужыўся ў царскай арміі да рангу падпаручніка становіцца ў 1917 годзе на службу сацыялістычнай рэвалюцыі, пачынае ў хуткім часе камандаваць франтамі рэвалюцыйнай шматнацыянальнай арміі. Быў назначаны камандуючым арміі, калі меў 22 гады. Калі Серго Арджанікідзе прыбыў у 1919 годзе ў Бранск, у штаб Убарэвіча як новавызначаны член Ваеннага Рэвалюцыйнага Савета XIV Арміі і ўбачыў у кабінеце камандуючага незнаёмага хлапца, запытаў: «Дзе камандуючы?» Думаў, што гаворыць з маладым ад'ютантам. А гэтым хлапцом быў якраз Убарэвіч.

Кніжка пакідае незабыўны вобраз Гераніма Убарэвіча — высокаадукаванага ваеннага палкаводца, які ўсе свае сілы пакладаў на ўдасканаленне савецкай арміі, стараўся зрабіць яе больш рухлівай, узброіць навейшай тэхнікай. Убарэвіч ведаў нямецкія ваенныя дактрыны, ведаў, чаго можна спадзявацца ад нямецкіх генералаў (бо давучаўся ў Германіі), пастаянна думаў аб тым, як пазбегнуць нечаканага нападзення, як перамагчы ў зусім іншых умовах.

Убарэвіч блізкі для нас яшчэ і тым, што ён дзейнічаў таксама і на беларускім фронце. Тут у 1921 годзе ліквідаваў банды Булак - Булаховіча, апошнія 6 год свайго жыцця аддаў беларускім узброеным сілам.

Аднак найцікавейшы бок кніжкі заключаецца ў тым, што вобраз палкаводца не завіс у паветры. Кніжка дае багаты фон суадносін паміж камандуючым і бліжэйшымі супрацоўнікамі, салдатамі. Кожная новая замалёўка дае магчымасць убачыць новую рысу характару гэтага чалавека.

Напрыклад, вось такі выпадак з апошніх гадоў. Пасля сутачнай адсутнасці ў Смаленску, дзе размяшчаўся штаб ваеннай акругі, Убарэвіч зазваніў да свайго намесніка і, як звычайна, запытаў: «Што новага?» Незадаволены адказам, здзіўляецца: як можа быць, каб у жыцці 300 000 давераных яму людзей за цэлыя суткі «нічога важнага» не здарылася. Гэты адказ Убарэвіч прымае як сігнал трывогі, што яго намеснік або вельмі змучаны або страціў пачуццё новага, пачуццё арыентацыі.

Адным словам, цудоўны герой і хвалюючая кніжка, напісаная людзьмі з вялікім і мужным сэрцам, якія самі адчулі горыч незаслужанага абвінавачання і, мабыць, таму з такім болем у апошніх фрагментах сваіх успамінаў так гавораць аб перажытых гадах: «Не такой была б трагедыя на пачатку Вялікай Айчыннай вайны, каб жылі Тухачэўскі, Убарэвіч, Якір, Ягораў, Блюхер і шмат іншых». (стр. 206). Або «Як можна даравать Сталіну тое, што такія вядомыя военачальнікі, якія рыхтавалі армію да жорсткай вайны з нямецкім фашызмам, былі расстраляны напярэдадні яе». (стр. 68). Нечаканае было напісанае Мерацковым (адзін з аўтараў), які расказвае, што Сталін пасля расстрэлу Убарэвіча загадаў яго намесніку: «Вучыце войска так, як рабілі гэта пры Убарэвічу». (стр. 164).

Коратка кажучы, гэта павучальная кніжка не толькі для партыйных і дзяржаўных дзеячыў, асабліва ваенных, але і для гісторыкаў (што за мова ваенных дакументаў), выхавацеляў і для кожнага, хто любіць цікавую кніжку. Варта яшчэ дадаць, што ў кніжцы ёсць шмат фотаздымкаў, між іншымі правадыроў Беларусі т.т. Н. Гікалы, П. Галадзеда, Л. Аранштама, які пад прозвішчам І. Чэрняк у 1925 годзе сядзеў у беластоцкай турме (быў тады сакратаром ЦК КПЗБ, адным з галоўных абвінавачаных у беластоцкім працэсе 133-х). Кніжка прыносіць шмат цікавых звестак аб людзях, успамянутых у ёй.

ЕВА КАЧКОЎСКАЯ

моцна выкарыстала партыя не толькі ў сваіх падпольных выдавецтвах.

Умовы ў беластоцкай турме, у параўнанні з маім папярэднім прабываннем, моцна змяніліся — пагоршыліся. Палітычныя вязні сядзелі толькі ў камерах па тры асобы. Турэмная адміністрацыя імкнулася ўсё больш абмяжоўваць правы палітвязняў, асабліва ад палавіны 1931 года, калі ўвайшоў у жыццё новы турэмны распарадак для вязняў, паводле якога палітычныя вязні раўняліся ў турэмных абставінах з крымінальнымі.

Пачалася з нашага боку няспынная барацьба ў абарону здабытых крывёю палітвязняў правоў. Мы складалі вусныя і пісьмовыя пратэсты, адмаўляліся выходзіць на прагулку, адмаўляліся ад спатканняў са сваякамі, калі спатканне давалі праз краты, аб'яўлялі аднаднёвыя ці некалькідневыя галадоўкі і інш. Адбывалася гэта ва ўсіх турмах Польшчы, бо новы турэмны распарадак датычыў усіх турмаў, хоць уводзілі гэты распарадак у турмах неаднолькава. У такіх турмах, дзе камуна палітвязняў была шматлікая і таму сільная, там пачыналі атакаваць ад дробных спраў і не адразу. Пры тым пад развагу бралі і сілу нашага руху ў данай мясцовасці, бо працоўныя актыўна выступалі ў абарону палітвязняў, дамагаючыся іх звальнення.

Я бедаваў толькі аб тым, што пагоршыліся ўмовы да вучобы. У адзіночных камерах не было такіх магчымасцей, як у агульных. Зрэшты, абмежаванні ішлі ў першую чаргу ў гэтым напрамку, бо ўлады добра разумелі, якое значэнне мае для нас у турме вучоба.

## ГЛЯДЗІЦЕ ГІСТОРЫЮ

**У Музеі рэвалюцыйнага руху ў Беластоку ў апошніх днях красавіка была адкрыта пастаянная выстаўка, прысвечаная гісторыі Беласточчыны.**




Выстаўку адкрываюць матэрыялы, ілюструючыя водгукі Кастрычніцкай рэвалюцыі на Беласточчыне.




Дзейнасць «Грамады» — гэтай масавай беларускай рэвалюцыйнай арганізацыі — з'яўляецца адной са светлейшых старонак нашай гісторыі.



Жыхары Беласточкага ваяводства не паддаліся фашысцкаму прыгнёту. Аб тым пераконваецца чалавек, калі глядзіць дакументы ілюструючыя партызанскі рух. Лясы Беласточчыны віталі акупантаў смяротным агнём.

Фота: В. Рудчык



© PDF: Kamunikat.org 2024
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2024

ДАРОГА СЛАВЫ

# БЕЛАСТОЦКІЯ БРЫГАДЫ

Варта тут хоць у некалькіх словах расказаць аб формах антыфашысцкага падполля і партызанскага руху на Беласточчыне ў 1943 годзе.

Летам 1943 года дзейнічаючыя на Беласточчыне асобныя групы і атрады савецкіх партызан былі падпарадкаваны Беларускаму Штабу Партызанскага руху ў Маскве, які ў сваю чаргу стварыў Беластоцкі партызанскі штаб. Па ініцыятыве Цэнтральнага Камітэта кампартыі Беларусі і партызанскага штаба ў 1943 годзе на



**І. Сянкевіч — начальнік штаба Беластоцкага партызанскага злучэння.**

Беласточчыну была перакінута група партыйных дзеячоў і партызанскіх арганізатараў. Гэтай групай кіраваў Даніла Сукачоў, упаўнаважаны ЦК КП Беларусі і партызанскім штабам. Адначасова Цэнтральны камітэт стварыў Беластоцкі абласны камітэт камуністычнай партыі (бальшавікоў) Беларусі. Сакратаром стаў Васіль Самуцін, а ў склад кіраўніцтва камітэта ўвайшлі Даніла Сукачоў, генерал-маёр Піліп Капуста, Трафім Стрыжак (сакратар абласнога падпольнага камітэта камсамола), а таксама С. Майхровіч — галоўны рэдактар «Беластоцкай праўды» — органа абласнога камітэта.

Адным з першых арганізацыйных крокаў абласнога камітэта партыі ў Беластоку была арганізацыя раённых камітэтаў партыі і іх друкаваных органаў, а таксама арганізацыйнае афармленне ўжо існуючых савецкіх партызанскіх атрадаў і партызанскіх груп. Былі ўзяты пад палітычнае кіраўніцтва існуючыя тут ад 1941 года антыфашысцкія камітэты. Генерал Піліп Капуста стаў на чале арганізаванага Беластоцкага партызанскага злучэння, якое ў кастрычніку 1943 года перабазавалася са слуцкіх лясоў у Ружанскую пушчу. Пасля папаўнення злучэння мясцовымі партызанскімі атрадамі, арганізаваліся наступныя партызанскія брыгады: імя Чапаева — камандзір Матавасьян, «У імя Радзімы» — камандзір палкоўнік Міхаіл Янкоўскі — «Мартынаў», імя А. Неўскага — камандзір Лешчанка і імя Каліноўскага — камандзір палкоўнік Мікалай Вайцяхоўскі. Арганізаваным брыгадам былі вызначаны раёны дзейнасці. «У імя Радзімы» прыбыла ў Белавежскую пушчу і разгарнула дзейнасць у Бельскім, Гайнаўскім, Сямяціцкім і Лапскім паветах. У склад гэтай брыгады ўваходзілі атрады імя Кутузава, імя Хмяльніцкага, як і арганізаваныя ў гэтым раёне раней атрады імя Дзяржынскага, Пархоменкі і Жукава. Брыгада імя Каліноўскага базавалася ў лясах, ляжачых на ўсход ад Беластока, і разгарнула дзейнасць у Беластоцкім, Сакольскім, Манецкім, Граеўскім і Аўгустоўскім паветах. У склад гэтай брыгады ўваходзілі атрады «Звязда», імя Матросава, імя Камсамола Беларусі, імя 26 год Кастрычніка і вясной 1944 года арганізаваны ў Беластоцкім павеце атрад імя Каліноўскага.



**Даніла Сукачоў — упаўнаважаны ЦК КП Беларусі і Беларускага штаба партызанскага руху на Беласточчыну.**

Апрача названых брыгад і атрадаў на Беласточчыну заходзілі і дзейнічалі партызанскія атрады з іншых брыгад і злучэнняў. Можна назваць брыгады імя Чапаева, імя Неўскага, якія рабілі выпады на паўночныя і ўсходнія раёны Беласточчыны, а таксама атрады Брэсцкага партызанскага злучэння (камандуючы палкоўнік І. Сікорскі).

Дзякуючы дзейнасці Беластоцкага абласнога камітэта партыі, раённых камітэтаў, а таксама антыфашысцкіх камітэтаў, на Беласточчыне быў створаны шырокі фронт барацьбы з фашызмам. Плячо ў плячо з палякамі змагаліся беларусы, рускія, яўрэі, украінцы, грузіны. Выдаваліся сотні лістовак супраць гітлераўцаў, дзве абласныя газеты — «Беластоцкая праўда» і «Малады Партызан», а таксама раённыя газеты. Асабліва трэба падкрэсліць супрацоўніцтва насельніцтва Беласточчыны з савецкімі партызанамі. Тысячы сувязных — палякаў і беларусаў — дастаўляла партызанам ежу, зброю, боепрыпасы, а часта і самі ішлі ў партызаны.

Аб укладзе ў барацьбу з гітлерызмам савецкага партызанскага руху на Беласточчыне самі за сябе гавораць вынікі дзейнасці толькі двух брыгад — «У імя Радзімы» і імя Каліноўскага: спушчаны пад адкос 151 эшалон, узарваны 51 мост, сарвана 282 км тэлефонных ліній. Разбіта або спалена 78 аўтамашын і танкаў, забіта 8967 немцаў, 584 ранена, а 310 — узята ў палон. Разбураны тры электрычныя станцыі. (Прыведзеныя дадзеныя датычаць таксама прыгранічных раёнаў СССР, якія граніцаць з Беласточчынай, дзе таксама



**Міхась Янкоўскі («Мартынаў») — камандзір партызанскай брыгады «У імя Радзімы».**

дзейнічалі гэтыя брыгады).

Фашысцкі тэрор, арышты, расстрэлы, канцэнтрацыйныя лагеры, спаленыя вёскі не маглі спыніць партызанскай барацьбы.

**А. АМІЛЬЯНОВІЧ**

**Белостокская ПРАВДА**

ОРГАН БЕЛОСТОКСКОГО ОБКОМА ... И ОБЛАСТНОГО СОВЕТА ДЕПУТАТОВ ТРУДЯЩИХСЯ

№ 51 (434) | воскресенье, 19 декабря | 1943 года

**Народное партизанское движение**

НА ФРОНТАХ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЫ (Обзор за 2 дня)

**«Беластоцкая праўда» — орган падпольнага акруговага камітэта партыі.**

# ШТО ГЭТА? ШТО ГЭТА? ШТО ГЭТА?

* * *



**З усмешкі відаць, што дзяўчына задаволена. А вось і прычына задавальнення. Мініятурны радыёпрыёмнік на транзістарах.**

**Хацела б дзяўчына мець яго на ўласнасць. Так прыемна з ім можна правесці свабодны час. Гэта адна з узнагарод для ўдзельнікаў вялікага конкурса «Нівы» п.з. «Дваццаціголддзе», які мы аб'явілі два тыдні таму.**

**Прыпамінаем, трэба напісаць у рэдакцыю карэспандэнцыю на тэму «Дваццаціголддзе». Больш дакладныя ўмовы ў двух папярэдніх нумарах.**

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

# А ЎСЁ Ж КУКУРУЗА

Дыскусія працягваецца. Накапліваюцца аргументы «за» і «супроць». Ёсць грошы і лепшы вопыт. Пасля перыяду шырокай папулярызацыі гэтай расліны настаді гады цішыні. Кукурузу сапхнулі на бок. Але ці добра зрабілі?

Я наведаў Чыжы, Чыжыкі, Новаберазова, Вялікія Пасечнікі. І цікавая рэч — кожны добры гаспадар сее кукурузу. Гаспадары гавораць, што гэта вельмі добрая расліна — добры корм, штогод дае добры ўраджай. І не думаюць ад яе адмаўляцца.

Як бачым, у перадавых гаспадароў кукуруза заўсёды дае добры ўраджай: раз 600 ц, другі — 800 ц, а часам і 1200 ц з гектара. Міхась Лаўрыновіч з Вялікіх Пасечнікаў збіраў нават па 1500 ц з гектара і ўжо тры гады робіць сілас. Гаворыць, што гэта вельмі добры корм.

Значыць, кукурузу трэба вырошчваць на Беласточчыне. Некаторыя сцвярджаюць, што можна нават сабраць зерне. У Бельскім павеце сяляне даказалі гэта на практыцы.

На маю думку, не мае сэнсу спор, з якой мэтай вырошчваюць кукурузу — на зерне ці на зялёнку. Хто хоча, можа эксперыментаваць. У нашых глебавых і кліматычных умовах трэба кукурузу прызначаць толькі на зялёнку і сілас. Тады атрымлізаем вельмі вартасны корм (шмат вугляводаў, трэба дамешваць бялковыя расліны), танны, садзейнічае павелічэнню надояў малака, прадстаўляе сабой добры кармавы рэзерв на зімовы перыяд. Гавораць, што кукуруза ставіць вялікія вымогі. У гэтым ёсць значная доля праўды.

Кукуруза не столькі патрабуе добрай глебы, колькі моцна ўгноенай. Кукуруза з'яўляецца збожжавай раслінай, але патрабуе такой глебы, як прапашныя. Значыць, трэба ўгнойваць зямлю як гноем, так і штучнымі ўгнаеннямі.

Гэтую расліну можна сеяць пасля збожжавых (трэба перад гэтым угноіць глебу), а найлепш пасля лубіну, струковых мяшанак, люцэрны і канюшыны. Добра расце кукуруза нават на лягчэйшых (жытне-бульбяных) глебах.

Вясной даем каля 250 ц гною на гектар. Арэм на глыбіню 12 см. З мінеральных угнаенняў даем на гектар 100—150 кг салетраку або азатняку, 50—100 кг салетры, 100—200 кг суперфасфату, 100—150 кг калійнай солі. Трэба памятаць, што вялікія порцыі азоту затрымліваюць дазраванне, чаго ва ўмовах Беласточчыны лепей пазбягаць.

Азатняк высяваем за некалькі дзён перад севам, салетрак або салетру пасля прарыўкі, суперфасфат — калі расліна мае 5—6 лісткоў. У апошні час усё часцей прымяняецца гнездавое ўгнойванне. У гэтым выпадку не трэба класці ўгнаенне ў адно гняздо з насеннем, бо гэта затрымлівае прарастанне, а на 2 см глыбей, або на 4 см убок ад насення.

Калі гаворыцца аб неабходнасці павелічэння запасаў кармоў на Беласточчыне, заўсёды маецца на думцы і сілас. А калі сілас, дык не можа абыйсціся без кукурузы, якая ў шматлікіх краінах зрабіла вялікую кар'еру.

**Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ**

ПЧАЛЯРСКІ КУТОК

# ЗЛУЧЭННЕ СЕМ'ЯЎ

Калі ў красавіку надвор'е не спрыяла для грунтоўнага перагляду пчаліных сямеек, трэба абавязкова гэта зрабіць у маі. Наша ўвага павінна быць звернута на расплод і на харчавыя запасы. Малыя сем'і (мала пчол і мала расплоду) адразу трэба закласіфікаваць да злучэння. Калі слабых сямеек ёсць некалькі, і калі яны знаходзяцца далёка адна ад другой, дык можна «дасыпаць» малую сямейку да суседскай, нават надта моцнай. Вулей з сямейкай, якую маем далучыць да суседняй сям'і, трэба кожны дзень перасоўваць на паўметра, а калі вуллі стаяць далёка адзін ад другога, можна падсоўваць на цэлы метр. Рабіць перасоўку вулля найлепш вечарам, як пчолы перастануць лятаць альбо рана да пачатку лёту.

Калі ўжо маем абодва вуллі блізка адзін ад другога, а лёткі скіраваныя ў адзін бок, пачакаўшы тры дні, можна прыступіць да злучэння.

Спосабаў злучэння ёсць некалькі і кожны добры, але ў адпаведную пару. Я падам тут два спосабы. 1. Пры цёплым надвор'і ў час лёту пчол кавалак камфоры велічынёй з гарошыну, трэба расцерці на парашок і ўсыпаць у сярэдзіну гнязда з верху рамак, а пачакаўшы з пятнаццаць хвіл'н, паддыміць сем'і праз лёткі.

Пчолы кінуцца ратаваць запасы і набяруць у вуллі мёду, і дзякуючы гэтаму будуць лагаднейшымі. Вулей, з якога будзем забіраць рамкі з пчоламі, трэба забраць з таго месца, дзе ён стаяў і паставіць ззаду вулля, да якога далучаем пчол, але лятком у працілеглы бок. Адчыніўшы адзін і другі вулей, адсоўваем пустыя рамкі аж да расплоду, а з перанесенага вулля выбіраем рамкі з расплодам і пераносім у прызначаны, спачатку даем рамкі з пяргой, а на астатак з мёдам.

Пчолы, не знайшоўшы свайго вулля на месцы, дзе ён быў раней, будуць уваходзіць у суседні. А таму, што яны варочаюцца з працы «не з пустымі рукамі», пчолы іх ахвотна прымуць.

Спосаб 2. Пад захад сонца, калі ўжо лёт пчол аслабеў, пераносім вулей як у першым спосабе. Да рамкі з сотамі наліваем сіропу з дадаткам мятных кропляў (на шклянку сіропу 30—40 кропляў), выймаем перагародку (застаўку), а на яе месца ўстаўляем рамку з сіропам і пераносім усе рамкі з вулля прызначанага да злучэння. На другі, ці трэці дзень трэба гняздо ўлажыць як пры першым спосабе.

А што з маткай з скаланага вулля? Матку трэба знайсці і як непаўнавартасную скалаваць. Але часамі матку знайсці вельмі цяжка.

Параю, як тут выйсці з гэтага клопату. Выбіраючы рамкі, калі нам матка сама не трапіць у рукі, трэба ў раёўню ці іншую скрынку стрэсці пчол з рамак і тады ўжо будзе лягчэй яе знайсці. Пчол можна яшчэ парасіць салодкай вадой і ўсыпаць у вулей. У маі цвітуць сады, а з іх першы мёд. Калі сем'і так разрасліся, што за застаўкай поўна пчол, трэба гняздо пашырыць, дадаючы адну або дзве рамкі, толькі не са штучнай вузай. Штучную вузу трэба даваць у вулей, калі пачне прыбываць мёд большымі порцыямі.

**МІКОЛА ДВАРЭЦКІ**
Штукова, Гданьскае ваяв.



# ГАСПАДАРЧАЕ РАЗВІЦЦЁ ЗАХОДНІХ І ПАЎНОЧНЫХ ЗЯМЕЛЬ

(Працяг са стар. 2)

ёнаў. Амаль палова польскага насельніцтва нарадзілася тут і выхавалася. Натуральны прырост насельніцтва тут вышэйшы, чым сярэдні па краіне. Напрыклад, у 1961 годзе сярэдні натуральны прырост па краіне склаў 13,1 на 1000 чалавек, а на паўночных і заходніх землях ад 16 у Гданьску да 21,2 у Альштынскім ваяводстве. Засяленне гэтых тэрыторый адбывалася вельмі інтэнсіўна дзякуючы міграцыі насельніцтва — рэпатрыянты з СССР, рээмігранты з заходнееўрапейскіх краін, аўтахтонскае польскае насельніцтва, а таксама людзі са знішчаных вайной гарадоў і вёсак старых польскіх зямель. З натуральнага прыросту Польшчы за пасляваенны перыяд амаль 40% прыпадае на заходнія і паўночныя землі.

**ЗАМЕСТ ВЫВАДАЎ**

Дзякуючы заходнім і паўночным землям Польшча стала марской краінай у шырокім сэнсе гэтага слова. Усё большую ролю ў нашай народнай гаспадарцы адыгрываюць порты, суднаверфі і рыбалоўства. Шырокім фронтам Польшча выйшла на ўзбярэжжа Балтыкі. Марскі гандлёвы флот нашай дзяржавы перавысіў 1 мільён ДВТ. Расшыраюцца порты Гданьск, Гдыня, Шчэцін. Штогод павялічваецца колькасць злоўленай рыбы на далёкіх і блізкіх морах.

Калі ў складзе нямецкага райху нашы паўночныя і заходнія землі былі адсталымі сельскагаспадарчымі раёнамі, дык сёння яны належаць да найбольш развітых раёнаў народнай Польшчы.

А. БАРВІЮК

# УСПОМНІМ МІНУЛАЕ

Беспаваротна мінулі цяжкія гады нямецкай акупацыі і перыяд станаўлення народнай Польшчы, калі дзейнічалі рэакцыйныя банды.

Многа гора нацярпелася насельніцтва Бельшчыны. Гітлераўцы ў чэрвені 1942 года расстралялі 149 жыхароў Райска, а вёску спалілі і зааралі месца, дзе яна была. У жніўні 1943 года немцы пачалі масава забіваць людзей у Паліцкім лесе. У Бельску-Падляшскім на Галавескай вуліцы яны здзекваліся і мучылі нявінных людзей. Хто туды трапляў, ужо назад жывым не вяртаўся. Гінулі там члены КПЗБ, дзеячы антыфашысцкага руху, найлепшыя сыны народа.

Вайна нанесла Бельшчыне вельмі вялікія знішчэнні. У граніцах былога Бельскага павета былі знішчаны поўнасцю 3 вёскі, а 134 вёскі спалены часткова. Спалена 12.367 жылых дамоў.

Першыя гады народнай улады на Бельшчыне таксама былі вельмі цяжкімі. Сацыяльныя змены, якія ўводзіла Польская рабочая партыя, раз'ярылі багацеяў. І калі пачала праводзіцца зямельная рэформа, са зброяй выступілі супроць маладой народнай улады рэакцыйныя элементы. Узброеныя банды тры разы нападалі на пастарунак міліцыі ў Боцьках. 7 мая 1946 года яны забілі 15 міліцыянераў, сярод якіх загінуў камендант пастарунку, былы рабочы з Гайнаўкі Аляксандр Пухальскі. Ён пакінуў сіротамі чацвёра малых дзяцей.

Банда «Бурага» 2 лютага 1946 года расстраляла 36 жыхароў вёсак Шпакі і Зані і 17 раніла. У Краснай вёсцы гэта ж самая банда замучыла 9 чалавек.

Узброенай барацьбой з рэакцыйнымі бандамі на Бельшчыне кіравала Польская рабочая партыя. У верасні 1944 года на Бельшчыне налічвалася толькі 38 членаў ППР. Сярод іх былі першы сакратар павятовага камітэта ППР тав. Васіль Васілюк, былы паветовы стараста — зараз член экзекутывы ПК ПАРП Мікола Парфенюк і шмат іншых. Многіх з іх няма ўжо ў жывых.

Перад з'ездам ПАРП і ў год XX гадавіны ўспамінаем аб гэтым цяжкім перыядзе. Старт народнай Польшчы не быў лёгкім. На фоне мінулага яскрава бачым вялікія дасягненні Бельшчыны ва ўсіх галінах народнага жыцця. Разбудаваліся нашыя мястэчкі, асабліва Бельск, папрыгажэлі вёскі, палепшылася жыццё.

УЛ. КУЧЫНСКІ
Бельск - Падляшскі



Бельск разбудоўваецца. Фота М. Хмялеўскі

# ЧАС-ГЭТА ГРОШЫ

(Працяг са стар. 1)

кожным годам узрастае крэдытная дапамога сельскай гаспадарцы.

Растуць таксама ашчадныя ўклады на кніжачкі СОП. Гаспадары нашы больш прадаюць, больш купляюць — гэта факт. Таму ўзнікла неабходнасць увесці некаторыя істотныя змены ў дагэтуляшняй працы СОП, каб лепш арганізоўваць грашовыя разлічэнні гаспадароў з гандлёвымі арганізацыямі ды ўстановамі і наадварот. Усе заўважылі, што наш гаспадар пачынае ўсё больш марнаваць часу на непатрэбную хадзьбу, валакіту, чэргі. А ўся справа ў тым, каб ён марнаваў гэтага часу не больш, але ўсё менш.

Час — гэта грошы! Старая праўда, якая прыйшла да нас разам з гандлем і прадукцыяй. У выпадку гаспадара, час — гэта хлеб, мяса. Чым менш ён змарнуе яго, тым лепш і яму, і ўсім.

# АВАНС АСАДЫ

Яшчэ зусім нядаўна Дуброва Беластоцкая была занядбалай маленькай асадай. І хто не быў у Дуброве 5—7 гадоў і наведае яе цяпер, дык напэўна будзе моцна здзіўлены, што за такі кароткі перыяд асада гэта набрала выгляду горада, дзе будуюцца і жылыя дамы і будынкі для многіх устаноў. Утварэнне тут павятовага цэнтра спрыяла разбудове асады. Пракладка чыгункі да Дубровы яшчэ лепш будзе садзейнічаць гаспадарчаму жыццю павета і росту гэтага мястэчка.



Тут змяшчаюцца дзве ўстановы — павятовы камітэт ПАРП і прэзідыум ПРН.

Тэкст і фота М. Хмялеўскі

# АБМЯРКОЎКА ТЭЗІСАЎ ПАРТЫІ

На сходах, на нарадах, на канферэнцыях — усюды абмяркоўваюцца перадз'ездаўскія тэзісы нашай партыі. Асабліва ажыўленая дыскусія адбываецца ў партыйных арганізацыях. Члены партыі на сваіх сходах выступаюць з канкрэтнымі прапановамі ліквідацыі тых ці іншых недахопаў, выкрываюць нявыкарыстаныя рэзервы, арганізуюць працу грамадскім чынам.

**У ГАРБАРНІ**

Рабочыя гарбарні ў Крынках (Сакольшчына), сабраўшыся на сваім партыйным сходзе, у час шырокай абмяркоўкі тэзісаў партыі многа звярталі ўвагі на паспяховае выкананне прадукцыйнага плану свайго прадпрыемства.

У гарбарні за апошнія гады назбіралася вельмі многа адпадаў ад вырабленых скур. Яны запаўняюць склады і да гэтага часу няма ніякіх указанняў, што з імі рабіць. Свайго часу нехта прапанаваў з кіраўніцтва дырэкцыі, якая знаходзіцца ў Беластоку, каб гэтыя абрэзкі вывезці за Крынкі і спаліць. Безумоўна, неразумная прапанова, таму што ёсць у абрэзках скуры нядрэнныя кавалачкі, стружкі скур, з якіх можна нешта яшчэ зрабіць. На сходзе члены партыі выступілі з прапановаю прадукаваць плеценыя сумкі, дзіцячыя веснавыя сандалкі, кошыкі і г.д.

Пры гэтай дадатковай прадукцыі некалькі чалавек знайшло б сабе працу, з якою ў Крынках даволі складаная справа. Партыйны сход пастанавіў разгледзець усе магчымасці гэтай каштоўнай прапановы і ў паразуменні з дырэкцыяй як мага хутчэй яе ажыццявіць.

**У КАШАЛЯХ**

Кашалёўскі сельскагаспадарчы гурток мае вялікія дасягненні ў выкарыстанні машын, у тым ліку і трактара. У мінулым, 1963 годзе трактар аж 1176 гадзін працаваў на шахаўніцы. Гэта рэкорд павета. У студзені гэтага года гуртко(ў)цы закупілі яшчэ адзін трактар з цэлым камплектам сельскагаспадарчых машын.

Партыйная арганізацыя, якая налічвае ў гэтай вёсцы 7 чал., пазнаёміўшыся з перадз'ездаўскімі тэзісамі ПАРП, пастанавіла дабіцца ў бягучым годзе яшчэ лепшых дасягненняў у працы сельскагаспадарчага гуртка. Апрача гэтага выступіла з ініцыятывай пабудаваць у вёсцы супрацьпажарны басейн, пракласці ходнікі і кавалак бруку паміж Кашалямі і Орляй. Прапановы партыйнай арганізацыі падтрымалі ўсе жыхары вёскі. На падтрымку такога вялікага грамадскага мерапрыемства прэзідыум павятовай рады нарадовай у Бельску прызначыў 10 тыс. зл. Жыхары Кашалёў таксама грамадскай працай і працоўнымі подзвігамі сустрэнуць IV з'езд ПАРП і XX гадавіну Польскай Народнай Рэспублікі.

М. Хмялеўскі

# САКРЭТЫ ЧЫЖОЎ

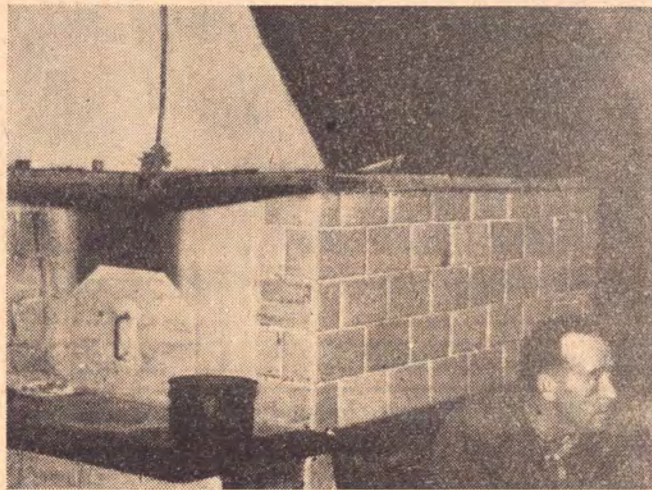
(Працяг са стар. 1)

маюць, што гэта ўсё, што патрэбна ім для шчасця.

Так гаворыць настаўніца Генрыка Кульчакевіч. Напэўна, многа праўды ў гэтых словах.

Гэта, зразумела, яшчэ не поўны спісак чыжоўскіх сакрэтаў. Апавядаюць тут людзі і пра адну такую маці, што, пакінуўшы дома шасцёра малых дзяцей, уцякла недзе ў ПГР, і пра Меланію і Васіля Дзмітрукоў, якія ў сямейным жыцці пражылі ўжо супольна роўна 75 год. На ўсе чыжоўскія сакрэты не хапіла б адных цэлай газеты.

ВІКТАР РУДЧЫК
фота аўтара.



Амаль кожную хату ў Чыжах упрыгожвае высакакасная, фабрычная мэбля, аднак па старой прывычцы людзі ахвотна спяць на валікіх хлебавых печах.



Чыжоўскія кантрасты. Старэнькая пад саломай хат(а) і мураванка. Кантрастаў такіх, на шчасце, тут ужо цяпер мала — зусім не многа вось такіх саламяных стрэх.

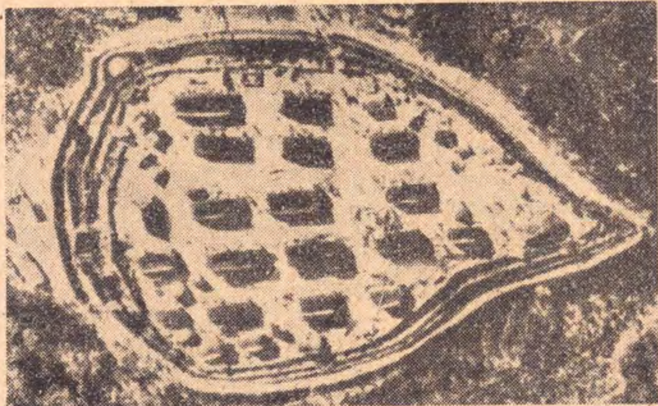
 



# ПАРТЫЗАНЫ В'ЕТНАМА

Летам 1954 года жэнеўскае пагадненне вялікіх дзяржаў закончыла шматгадовую крывавую вайну, якую в'етнамцам накінулі французскія каланізатары. Паўднёвым В'етнамам авалодала тады сям'я Дзьема. А вось якім метадам.

У верасні 1954 года (ледзь мінула 2 месяцы пасля падпісання жэнеўскага пагаднення) полк дзьемаўскіх салдат пад камандваннем Ле Вач Нг'ема (цяпер ён ужо — генерал - маёр) адправіўся ў правінцыю Куанг Нам. Адзін з батальёнаў



Вось «стратэгічная вёска». За агарожай некалькі кучак-хатак, а ў іх сяляне.

гэтага палка спыніўся ў вёсцы Чо Дуюк.

«Салдаты адразу кінуліся біць людзей, — успамінае Дзінь Чаў, адзін са сведкаў. — Потым яны сталі рубаць фруктовыя дрэвы і кустарнікі бамбука. Збегся народ, людзі сталі пратэставаць. Раздаліся выстралы. Кулі забілі сорак чалавек, перш за ўсё жанчын і дзяцей».

Быў гэта першы акт прадуманай дзьемаўцамі палітыкі: запалохаць людзей крывавым тэрорам. Адкуль мы ўжо гэта ведаем? Ведаем таксама, што гітлераўцам не ўдалося запалохаць нашага насельніцтва. Гэта ж самае ў Паўднёвым В'етнаме. Пад канец 1956 года Дзьем распачаў кампанію «пакарання камуністаў».

Акруга Дзьем Ван лічылася цэнтрам вызваленчага руху да 1956 года. Для «пакарання камуністаў» дзьемаўцы паслалі сюды сілы спецыяльнага прызначэння. Апрача палка салдат, у іх складзе быў батальён «грамадзянскага дзеяння», састаўлены з заўзятых бандытаў і забойцаў, падабраных у турмах. Камандвалі імі афіцэры — сыны памешчыкаў, якіх маёнткі былі канфіскаваны ў час вызваленчага руху. «Абраблялі» яны вёску за вёскай, прымяняючы самыя страшэнныя метады здзекаў. Сяляне былі абураны, калі дзьемаўцы застаўлялі іх аддаваць назад зямлю, або прымушалі плаціць за яе незвычайна вялікія сумы грошай.

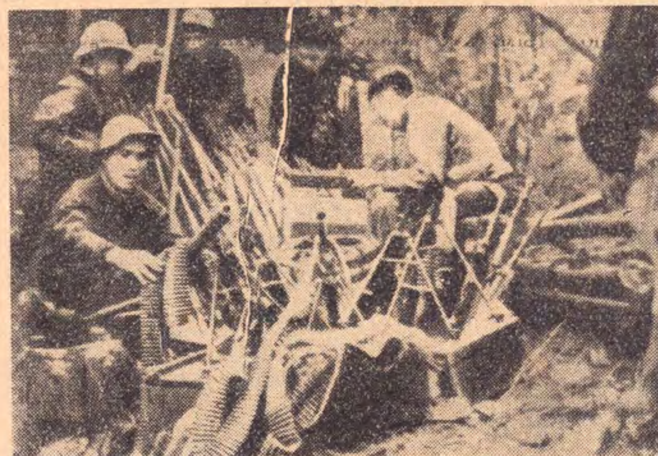
Пад канец 1960 года пачалося сапраўднае масавае супраціўленне дзьемаўцам. Быў арганізаваны Нацыянальны фронт барацьбы за вызваленне Паўднёвага В'етнама. Хутка дзьемаўцы страцілі кантроль над вялікай часткай краіны. Тады яўна ва ўнутраныя справы В'етнама ўмяшалася ваеншчына Злучаных Штатаў Амерыкі. Паводле плана Стэйлі - Тэйлара яны пачалі ствараць так званыя «стратэгічныя вёскі», якія ў сапраўднасці нічым не адрозніваліся ад канцлагераў, дзе замыкалі сялян. Сілай зброі ім удалося стварыць каля 8-мі тысяч такіх «вёсак», але нават у гэтых вёсках — лагерах гаспадарамі былі толькі ўдзень. Ноччу гаспадарылі партызаны — байцы за вызваленне.

Выступленні народа Паўднёвага В'етнама не былі арганізаваны кімсьці звонку. Яны ўзнікалі ў тысячах розных мясцін, кожны дзень, калі крывавыя расправы рэжыма Нго Дзінь Дзьема даходзілі да такіх памераў, што людзі больш ужо не маглі цярпець.

У Паўднёвым В'етнаме ўжо трэці раз змяняўся дыктатар, а гэтая жудасная вайна ўсё яшчэ прадаўжаецца. Яе падтрымоўвае ўрад ЗША. А народ, в'етнамскі народ, не хоча ні дыктатараў, ні апекуноў, ані вайны. (вр)



Афіцэр - інструктар. Значок «US ARMY» не пакідае ніякіх сумненняў, хто тут гаспадаром.



Партызаны — байцы за свабоду са здабытай зброяй.




...калі бачныя адлюстраванні зорак шчыльна наблізіць адно да другога, то яны пакрыюць толькі адну дваццацімільярдную частку ўсяго бачнага неба?

## ШТО ДЗЕ ЯК

### СКРЫШКІ — САМАГУДЫ



На нашым здымку слаўная ў свеце польская скрыпачка Ванда Вілкамірская з неразлучнай скрыпкай.

### ГАРМАТА ПРАВЯРАЕ ГАДЗІННІК

У адзін са снежаньскіх зімовых дзён 1735 года апоўдні з Адміралцейскага бастыёна ў Пецярбургу грымнуў гарматны стрэл. Не, гэта не быў сігнал трывогі перад паяўленнем ворага. Як ні дзіўна, але стрэл азначаў, што настаў... поўдзень. Пачуўшы яго, усе жыхары Пецярбурга, кінуліся да сваіх гадзіннікаў і паставілі стрэлкі роўна на 12 гадзін.

Ініцыятыва правяраць гадзіннікі гарматамі зыходзіла ад Расійскай Акадэміі Навук. У адной з яе пастаноў ад снежня месяца 1735 года гаварылася: «Даць кожнаму санкт - пецярбургскаму абывацелю спосаб, як спраўна заводзіць па Сонцу насценныя і кішэнныя гадзіннікі».

Такім быў першы сігнал дакладнага часу. Апошні раз гэтая гармата выстраліла ў сярэдзіне 1938 года. Зараз яна знаходзіцца ў Артылерыйскім гістарычным музеі ў Ленінградзе.




Злавіўшы на сабе позірк Гольдрынга, фраў знікла ў натоўпе.

«Выдала!» — мільганула ў галаве.

— Так, гаўптман фон Гольдрынг, — вымушаны быў пацвердзіць ён.

Ганчарэнка ведае: калі яго апазналі, ён не мае права назваць сябе. Ні пры якіх абставінах. Трэба зыходзіць з іншай мажлівасці. Але выйшла зусім не так, як ён спадзяваўся. Грыгорый не мог ведаць таго, што ў гэты самы час у Аўстрыі, у паўднёвай Францыі, на граніцы Германіі і Швейцарыі вылоўлівалі тых гітлераўцаў, якія паверылі запэўненням фашысцкай прапаганды, што вайна будзе працягвацца ў гарах паўднёвай Германіі, і ўцякалі сюды ад войск пераможцаў.

Зразумеўшы, што іх шукалі, тыя салдаты і афіцэры пераважна з войск СС пад выдуманымі прозвішчамі, падчас з сумніцельнымі дакументамі ў кішэнях, а часта і без іх, уцякалі цяпер ва ўсе бакі, ратуючыся ад магчымай і заслужанай кары.

Іх вылоўлівалі і заганялі за калючы дрот лагера для ваеннапалонных, адкуль большасць, значную большасць саюзнікі адпускалі, нават не пацікавіўшыся іх злачыннай дзейнасцю ў час вайны.

Таму, калі Гольдрынга прывялі ў камендатуру лагера, чарговы сержант не спытаў у яго, адкуль і куды ён ідзе, указаў толькі нумар барака, куды Гольдрынга і адвялі.

5

Лагер для ваеннапалонных каля невялічкага горада Шэддзі быў размешчаны на колішнім аэрадроме, цяпер абгароджаным калючым дротам. Кожнай роце адвялі сваю дзялянку. Узводныя, ротныя і батальённыя камандзіры знаходзіліся пры сваіх падраздзяленнях. Былых штабных афіцэраў размясцілі ў асобных бараках. Афіцэрам вышэйшых рангаў прызначылі асабістых дзеншчыкоў, іншыя афіцэры, пачынаючы ад лейтэнанта і да маёра, мелі аднаго дзеншчыка на трох. Забаранялася мець пры сабе бінокль, фотаапарат. Афіцэрам дазвалялася пакінуць пры сабе толькі пісталеты, а унтэр - афіцэрам — так званыя зайценгеверы, штыкі ад вінтовак.

Лагер Шэддзі ўяўляў сабой цэлае мястэчка з баракаў. Тут было размешчана нешта каля васьмідзесяці тысяч нямецкіх салдат і афіцэраў. Баракі стаялі правільна спланаванымі кварталамі, па колькасці якіх можна было вызначыць колькасць батальёнаў. Вялікі ангар быў прыстасаваны пад клуб, тут увесь час безупынна дэманстраваліся кінафільмы.

Камендатура лагера размясцілася ў чатырох двухпавярховых будынках каля самага ўваходу на былы аэрадром.

Палонным абвясцілі, што ўсе яны будуць адпушчаны дамоў, за выключэннем тых, хто служыў у войсках СС, СД, у гестапа. І тут стала вядома, што палонных, сем'і якіх жывуць ва ўсходняй Германіі, будуць выпускаць у апошнюю чаргу, прычым пасля таго, калі яны адмовяцца застацца ў заходніх зонах.

Каго-нікаго, пераважна штабных афіцэраў, іншы раз выклікалі ў камендатуру, трымалі там па некалькі гадзін. На запытанні сваіх калег аб прычынах выкліку штабісты адказвалі неахвоча, спасылаючыся на адно і тое ж тлумачэнне:

— Распытвалі пра работу штаба...

Генрыха, не зважаючы на некалькі пададзеных на імя начальніка лагера рапартаў, пакуль што нікуды не выклікалі, і ён цэлыя дні ляжаў у бараку з кнігай у руках — пры лагеры была даволі прыстойная бібліятэка.

6

Раніца першага ліпеня пачалася для Гольдрынга незвычайна. Ён прачнуўся ад таго, што яго хтосьці трос за плячо, а калі расплюшчыў вочы, убачыў каля сябе сержанта. На ломанай нямецкай мове ён запытаў:

— Вы гаўптман фон Гольдрынг?

— Так, я.

— Тады не бойцеся, пойдзем у камендатуру.

— Хто мяне выклікае?

— Даведаецеся на месцы.

Нескладаны ранішні туалет адняў нямнога часу, і праз некалькі мінут Генрых быў ужо ў камендатуры.

Пакой, куды ўвёў яго сержант, быў падобны на падзелавому абстаўленую кантору. Нічога лішняга: у правым кутку па дыяганалі вялікі пісьмовы стол і перад ім скуранае крэсла, з нізкай круглай спінкай, уздоўж правай сцяны — вялікая шафа з вялікай колькасцю шуфляд. Кідаліся ў вочы чорныя літары лацінскага алфавіту на кожнай з гэтых шуфляд і хіба што эбанітавая трубка тэлефона на пісьмовым стале.

Прытым, усе гэтыя дэталі кінуліся ў вочы Генрыху адразу. Увагу яго, натуральна, прыцягнула постаць мужчыны, што сядзеў за пісьмовым сталом.

Генрых чамусьці чакаў убачыць вайскоўца, а перад ім быў чалавек у цывільным, не першай свежасці касцюме, які мешкавата абвісаў на касцлявых плячах. Расшпілены каўнер сарочкі агаляў худую маршчыністую шыю, і гэта завяршала карціну нейкай запушчанай неахайнасці ў адзенні гаспадара кабінета. Іншае ўражанне выклікаў твар. З-за непамерна вялікіх акуляраў, якія закрывалі амаль што трэць твару, на Генрыха глянулі халодныя і пільныя вочы. Здавалася, у іх сабрана ўся сіла гэтага нямецкага, хударлявага цела.

Ледзь кіўнуўшы галавой на прывітанне Генрыха, чалавек паказаў на крэсла.

Гольдрынг сеў.

Некалькі секунд Гольдрынг і чалавек у цывільным моўчкі разглядалі адзін аднаго. Нарэшце сківіца гаспадара кабінета варухнулася.

7



# ТРЫБУНА чытачоў

## ЗМАГАННЕ ЗА ЎРАДЖАІ



Палявыя работы ў поўным ходзе. Пачалося змаганне за новыя ўраджаі. Наш карэспандэнт Янка Міхалюк з Чыжоў (Гайнаўскі павет) кожны дзень выязджае на поле, падрыхтоўвае глебу да севу. (мх)

## Для сваёй выгады

Грамадскай працай жыхары Крываціч (Бельшчына) многа ўжо зрабілі для сябе карыснага. У мінулым годзе грамадскім чынам пабудавалі злеўню малака, 250 метраў бруку і фундамент пад рамізу — святліцу. У гэтым годзе грамадскім чынам пабудуюць зруб і выканчаць будову рамізы - святліцы і выжвіруюць кавалак дарогі каля сваёй вёскі. м.х.

## Дарога спалучыць

Рэдуты на Бельшчыне знаходзяцца далёка ад пунктаў сувязі. Да прыпынку ПКС 5 км, а да чыгуначнай станцыі — 10 км. Каб вёску спалучыць, як кажуць там, «з шырокім светам», неабходна пабудаваць 45 км дарогі. Жыхары Рэдут на адным са сваіх сходаў абавязаліся на гэтым адрэзку дарогі зрабіць жвіроўку. А калі будзе добрая дарога тады, і да Крываціч будзе ездзіць аўтобус ПКС. мх.

## Заснуў гурток

У Дзяніcках многія хлопцы і дзяўчаты з'яўляюцца членамі гуртка БГКТ. Гурток гэты разгортваў шырокую культурна - асветную дзейнасць. Але цяпер ён спіць мядзвежым сном. Калі і хто яго абудзіць? Гэтыя словы кіруем у адрас Бельскага аддзела БГКТ.

**ВЛ і МВ**
Дзяніcкі

## Стальныя коні

Трактары адбіраюць у коней хлеб. На нашых палях у Бандарах ужо менш выкарыстоўваюць коней да арання. Пяцiскібавы плуг, які падчэпліваецца да трактара, і лепей і хутчэй падрыхтоўвае зямлю да сяўбы.

Пачаткова, як арганізаваўся ў Бандарах сельскагаспадарчы гурток, не ўсе сяляне былі задаволены новай формай гаспадаравання. Але гэтак было толькі пачаткова. Цяпер у вёсцы многа сельскагаспадарчых машын і ніхто не згадзіцца з тым, каб гурток распусціць. Факты — гэта найлепшы агітатар.

**Мікола Лаўрашук**
Бандары

## СТАРЫНА І СУЧАСНАСЦЬ



Неадлучным элементам краявіду вёсак Беласточчыны спрадвякоў з'яўляюцца высокія драўляныя журавлі пры калодзежах. Здавалася б што ўжо нічога новага не можна прыдумаць у іхняй канструкцыі. Але гляньце вось на здымак. Замест тоўстага, расахатага стаўба бачым жалезную шыну, а папярэчную жэрдку заступіла тонкая, таксама жалезная труба. Словам сучаснасць падмяніла старыну. Толькі ваду чэрпаюць па даўнейшаму. Гэтакі вось мадэрнізаваны журавель можна пабачыць у Нарве пры вуліцы Бельскай.

Тэкст і фота **В.Р.**

## Шматы, шматы

У кожнай сям'і нямала збіраецца розных ануч. А анучы — гэта каштоўная сыравіна для тэкстыльнай прамысловасці. Аляксандр Назарка з Гайнаўкі ездзіць па вёсках і скупоўвае анучы. Дакладней кажучы, ён не плаціць грашыма за анучы, а замяняе іх такімі таварамі, як талеркі, міскі, кубкі і іншыя. Паводле плану Беластоцкага прадпрыемства паўторнай сыравіны А. Назарка павінен скупляць у месяц 2 тоны ануч. Але ён значна перавыконвае свае заданні. За сезон Аляксандр Назарка аб'язджае многа вёсак Гайнаўскага, Бельскага і Сямяцічкага паветаў і скупоўвае па чатыры тоны ануч.

— Усё было б добра, — гаворыць ён, — каб Беластоцкае прадпрыемства паўторнай сыравіны дастаткова дастаўляла выменных тавараў. На вёсцы ёсць вялікае запатрабаванне на чайнікі, патэльні, кілішкі, але, на жаль, такой пасуды няма ў нас. Хоць такія запатрабаванні складаюцца часта, але прадпрыемства не рэагуе на голас людзей з вёсак. (мх)





Дарагое **Сэрцайка!**

Жыву я ў вёсцы на Беласточчыне. Заўсёды чытаю газеты, кніжкі, а найбольш чытаю «Ніву». Чытаю ўсе яе старонкі, а найбольш мяне цікавіць твой куток, Сэрцайка. Тут заўсёды я знаходжу цікавыя лісты, якія пішуць да цябе маладыя хлопцы і дзяўчаты.

Я яшчэ малады хлапец. Маю 18 год. Але разумею паступкі сённяшняй моладзі. Разумею і спачуваю тым, хто акажацца ў няшчасці. У няшчасці часта аказваюцца маладыя дзяўчаты з-за лёгкадумных хлопцаў. Хлопцы, якія ўводзяць у памылку дзяўчат, паступаюць вельмі дрэнна. Словам, яны не маюць выхавання, культуры. Ці сумленны хлапец так паступіць, калі ён даб'ецца свайго, а потым адыдзе ад дзяўчыны, пакідаючы яе ў няшчасці? Не. Напэўна, не. Ніколі так не зробіць, калі ён мае адпаведнае выхаванне, культуру. Хуліганаў трэба мінаць дзяўчатам здалёк, бо з такога не будзе добрага, вернага мужа. Ён жыве сёння з адной, заўтра з другой. Я вельмі згаджаюся з Колем з Катавіц, які піша, што такія з'явы вельмі шкодныя і мы, менавіта мы, маладыя хлопцы, павінны з усёй энергіяй уступіць у барацьбу з гэтым, у доказ нашага мужчынскага гонару. Мы павінны паступаць добра, каб з нас добры прыклад бралі малодшыя.

Я малады хлапец, але са школьных год маю дзяўчыну з сваёй вёскі, з якой сябруем. Мы проста любім адзін аднаго. Наша каханне вернае, праўдзівае, шчырае, і мы дачакаемся той пары, калі станем сапраўды дарослымі, тады будзем лепей разумець жыццё, і тады выберам лепшую дарогу жыцця. А за гэты час павінны добра вучыцца, каб здабыць прафесію, каб жыццё было лягчэйшым.

ВІЦЯ

---

— Спік ю інгліш?

— Не, размаўляю толькі па-нямецку.

Тонкія губы ў чалавека перакасіліся трохі ўправа: ці то насмешка, ці то пагардлівая грымаса.

— Добра, будзем размаўляць па-нямецку? Перада мною гаўптман нямецкага вермахта Генрых фон Гольдрынг?

— Яволь.

— Вам, мабыць, вядома, што мы пачалі дэмабілізацыю былых ваеннаслужачых вермахта?

— Вядома.

— Цяпер надышла ваша чарга. Вось па гэтай прычыне я вас і выклікаў. Справа ў тым, што перш чым вызваліць з лагера, мы пераправяраем асобу, якая падлягае вызваленню. Усе дакументы штабаў вашай арміі ў нашым распараджэнні, і мы маем магчымасць азнаёміцца з асабістай справай кожнага. Вы мяне зразумелі?

Мужчына пабарабаніў пальцамі па стале і адвярнуўся да шырокага акна, каб праз хвіліну зноў упіцца поглядам у твар Гольдрынгу.

— Хоць вы ваявалі супроць нас, але рабіць вам непрыемнасці не маю намеру.

— Я вас не зусім разумею, сэр.

— Калі вам не здраджвае памяць, а гэта, ведаеце, у падобных выпадках здараецца то вы мусіце ўспомніць, што пачалі ваяваць у радах Савецкай Арміі, а затым перайшлі да немцаў: Гэта значыць, супраць нас ваявалі не па прымусу, а добраахвотна.

— Не пярэчу.

— З вамі мы маглі б паступіць, дакладна прытрымліваючыся існуючага паміж саюзнікамі дагавору.

— Не ведаю сэнсу гэтага дагавору.

— У нас з Савецкай Расіяй існуе дагавор, па якому эмігрантамі з Расіі лічацца тыя, хто выехаў з Расіі да тысяча дзевяцьсот трыццаць восьмага года. Усе асобы, якія выехалі пазней, лічацца перамешчанымі і падлягаюць звароту на радзіму, незалежна ад іх жадання.

Каб схаваць усмешку, Гольдрынг апусціў галаву і ледзь чутна вымавіў:

8

— Але ж я немец...

— Гэта не мае значэння. Вы на справе савецкі падданы. Але я не думаю, каб у вас выклікала захапленне перспектыва вярнуцца ў Расію. Але ж савецкі трыбунал яшчэ восенню тысяча дзевяцьсот сорак першага года завочна прысудзіў вас да смерці за так званую здраду Радзіме.

— Выходзіць, мяне перададуць савецкім войскам фактычна на пагібель?

— Такога рашэння яшчэ няма...

— Ці магу я спадзявацца, што яго не будзе?

— Гэта залежыць толькі ад вас...

— Ад мяне?

— Мы заўсёды дакладна выконваем усе міжнародныя пагадненні. У сябе ў лагеры мы ніякай агітацыі сярод ваеннапалонных не праводзім, даём кожнаму права вольнага выбару. Вось і вы — вы самі павінны падказаць нам выхад. Калі вашы планы будуць прыймальнымі для нас, мы вам дапаможам. На нас вы можаце спадзявацца цалкам. Праз некалькі дзён я вас выклічу, і вы скажаце сваё рашэнне... Сёння больш вас не затрымліваю...

Да свайго барака Гольдрынг вярнуўся ў роздуме... Але дарэмна гэты чалавек з вуснамі езуіта спадзяецца, што Гольдрынг сам падкажа «выхад». Ясна, гэта ідзе вярбоўка. Але куды? Для чаго? Цяпер застаецца толькі чакаць. Рашэнне прымуць яны самі. Хто гэта «яны», Гольдрынг здагадваўся і ведаў — у бліжэйшыя дні яны пра сябе напомняць, адкрыюць забрала, за якім хаваюцца.

Але мінуў тыдзень, а ніхто Генрыха не патурбаваў. І гэта пачало непакоіць

Толькі на дзесяты дзень пасля размовы з чалавекам у цывільным Генрыха зноў выклікалі ў камендатуру.

Кабінет, дзе адбывалася размова з чалавекам у цывільным, быў на другім паверсе, і Генрых ступіў на ўнутраныя сходкі, але сяржант, які суправаджаў яго, папярэдзіў:

— Не туды!

(Працяг за тыдзень)

9

---



Праграма
на 19—24.V. 1964 г.

### ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

**Белавежа**
„Komiczny świat Harolda Lloyda" (USA), 19—21. „Ludzie i bestie" I s. (radz.), 22—24.

**Кляшчэлі**
„Poste - Restante" (rumuński), 19—21. „Karabiny i gołębie" (węgierski), 22—24.

**Дубіны**
„Krążownik szos" (franc.), 23—24.

**Нараў**
„Jak być kochaną" (polski), 20—24.

**Нараўка**
„Ostatni kurs" (polski), 20—24.

**Чаромуха**
„Nieletni świadek" (angl.), 19—21. „Ludzie i bestie" I s. (radziecki), 22—24.

**Чыжы**
„Weekendy" (polski), 20—24.

### БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

**Боцькі**
„Diabeł morski" (radz.), 20—24.

**Бранск**
„Sambrero" (radz.), 19—21. „Wyrok na V C" (jugosł.), 22—24.

**Гродзіск**
„Sprawa Niny B" (franc.), 23—24.

**Орля**
„Dziewczęta" (radz.), 20—24.

**Райск**
„Strachy zamku Spessart" (NRF), 20—24.

### БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

**Гарадок**
„Ludzie i bestie" II s. (radz.), 19—21. „Mój drugi ożenek" (polski), 22—24.

**Міхалова**
„Znów ku gwiazdom" (radz.), 19—21. „Przemytnik z Piemontu" (franc.), 22—24.

**Супрасль**
„Patria o muerte" (polski), 19—21. „Niebo bez krat" (rumuński), 22—24.

**Чорна Беластоцкая**
„Milioner bez grosza" (USA), 19—21. „Gdzie jest generał" (polski), 22—24.

### СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

**Нурэц**
„Biedna ulica" (bułg.), 19—21. „Przemytnik z Piemontu" (francuski), 22—24.

### САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

**Крынкі**
„Zwycięstwo nad Wołgą" (radziecki), 19—21. „Gdzie jest generał" (polski), 22—24.

**Сухаволя**
„Koledzy" (radziecki), 19—21. „Czarny monokl" (franc.), 22—24.

**Шудзялава**
„Król Maciuś I" (polski), 20—24.

**Янаў**
„Powiernik pań" (franc.), 19—21. „Milczenie" (polski), 22—24.

**Сідра**
„Kapral w matni" (franc.), 19—21. „Ballada huzarska" (radz.), 22—24.

### ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

**Ліпск**
„Torreador" (meksykański), 23—24.

**Новы Двор**
„Siedem nianiek" (radz.), 23—24.

**Ружаны Сток**
„Czarny monokl" (franc.), 19—21. „105% alibi" (czeski), 22—24.

У Мясцовасці Мельнік у днях 18—24.V. фільмы высвятляцца не будуць.



### ТЭАТР ІМ. ВЯНГЕРКІ
(выязная група)

**Чаромуха**
„Garść piasku" — 23.V.

### ТЭАТР «СВЕРШЧ»

**Кляшчэлі**
„Zimowa przygoda" — 19.V.

**Юхновец**
„Zimowa przygoda — 20.V.




## САЛАМОНАВЫЯ ПРАШЭННІ

Ў павет людзі шлюць прашэнні,
Калатаюць тут і там:
— Мінеральныя ўгнаенні,
Калі ласка, дайце нам.

З Шымкаў, Вейкаў, Новай Волі
Усе спяшаюць, як на фэст.
— Хочам патасовай солі...
Ад людзей трашчыць Гаэс.

Заязджаюць усё фурманкі,
Ужо рухнуцца няма дзе,
А сяляне і сялянкі
Аб аднюсенькай бядзе:

— Мне «саламановай» солі.
— Я хачу суперфасфат.
Міхась з літрам у прыполе
Вокам зіркае наўгад.

Кожны да прэзэса прэцца
(І я мог бы ў лапу даць),
А ён ў бараду смяецца,
Кажа, трэба пачакаць.

Сонца з жаху шчокі смаліць,
Прасяваецца трава.
Прэзэсы вясну праспалі,
Гэтак брыдка гандляваць.

**В. АСІПОВІЧ**

### «НЕ ПА ЗАКОНУ»

**Пілу звольнілі з работы. А ў працоўнай кніжцы запісалі: «За прафесіянальную тупасць...»**

**— Ну дзе ж справядлівасць? — рыпела пакрыўджаная. — Працуючы, усе зубы з'ела — і вось табе на: звальняюць за тупасць.**

### ПРЫЗНАЙСЯ

Адвакат гаворыць да наведвальніка:

— Добра, вы чатыры тыдні жанаты і хочаце ўзяць развод. А калі вы пазнаёміліся са сваёй жонкай?

— Тры гады таму.

Прахожы, пачуўшы гэта, сказаў:

— Будзьце шчыры. Пазнаёміліся вы на другі дзень па вяселлі.




**І ў дурняў растуць зубы мудрасці, але гэта не робіць іх разумнейшымі.**

## ДУМКІ ЯСЬКІ АПАЛОНІКА

**Скнэра заўсёды знойдзе тэму да наракання.**

*

**На старасць пачаў вучыцца алгебры і цяпер не можа палапацца ў гадах.**

*

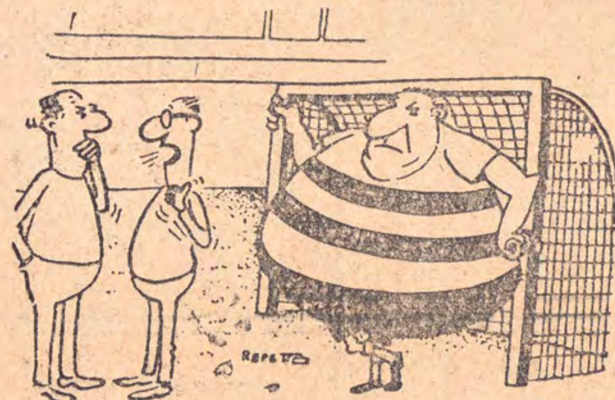
**Кожны сляпы завулак мае свой выхад, але трэба ўмець яго знайсці.**

*

**Вінаваты бачыць цябе здалёк, і таму ты з ім ніколі не можаш сустрэцца.**

*

**Рэха ў кожным вуху адбіваецца іншым звонам.**



**— Нашай камандзе пашанцавала з варатаром.**



**— Што робіш сёння вечарам?..**

# УСЯЧЫНА



## ДАСКАНАЛЫ ДВАЙНІК

**Аматары аўтографаў на Брадвеі бегаюць за ёй кучамі. Але калі чорнавалосая дзяўчына напіша на паперы сваё прозвішча: «Моніка Лінд», прыймаюць гэта за жарт. Маладая актрыса смяецца тады і часам «папраўляе» памылку, падпісваючы «Ліз Тайляр». Аднак гэта папулярнасць не цешыць яе. Як двайнік вялікай зоркі не мае лёгкага жыцця, а аб вялікай фільмовай кар'еры не можа пакуль марыць. Нядаўна ёй аб'явілі ў Галівудзе: «Адной Ліз хопіць».**

## „Небяспечныя жанчыны"

Пасля скандальнай гісторыі з міністрам Праф'юма ўлады раду англійскіх гарадоў пачалі складаць спісы «небяспечных жанчын». Усім дзяржаўным служачым рэкамендуецца ведаць імёны «небяспечных жанчын» і, маючых якія - небудзь справы з гэтымі асобамі, заўсёды запасацца сведкамі, якія маглі б пацвердзіць іх бездакорныя паводзіны як афіцыйных асоб.

### ХВОРЫ ЗУБ

**Лекар вырваў маламу Янку зуб. Маці пытае:**
**— Баліць зуб.**
**— Не ведаю.**
**— Чаму ж ты не ведаеш?**
**— Бо хворы зуб застаўся ў лекара.**

Прыслаў **Янка Анішчук**

### ДА ПАБАЧЭННЯ, ДАРАГАЯ!

**Ён прыйшоў на работу са спазненнем.**

**— Выбачайце: жонка ў камандзіроўку выязджае, закруцілася цалкам. Рыхтаваліся...**

**— Ну і як вы рыхтаваліся?**

**—Яна ж цэлых дзесяць дзён будзе адсутнічаць! Кашулі мне гладзіла, за кефірам бегала...**

### ПАРЛАМЕНЦКІЯ ФОРМЫ БАРАЦЬБЫ



**У турэцкім меджлісе разгарнуліся ажыўленыя спрэчкі...**

# ТЭЛЕВІЗАРНАЯ ГІСТОРЫЯ

Аўтобус прыбыў у Беласток без спазнення, таму ранняй раніцай крочыў я па Юравецкай вуліцы. Прахожых было, як шпакоў у зімовую сцюжу. Відавочна, гараджане даглядвалі перадранішнія сны, або трымаў іх у ложках грып.

Іду, значыць, па прывычцы наперад і бачу — у падваротні слупок. На адным баку слупка ляжаў партфель, а з другога боку акуляры. Між гэтымі мёртвымі прадметамі не прыкмячаю жывога чалавека, толькі ля супрацьлеглай сцяны быў след, пакінуты нецвярозым грамадзянінам.

Заглядваю ў партфель з надзеяй, што вось, вось зарабацеюць у вачах крэмавыя і ружовыя паперкі.

Фігу з макам. Замест грошай бачу квітанцыйную кніжку З.У.Р.Т на прынятыя ў рамонт тэлевізары, ды набор дробных інструментаў.

Адчытваю на квітанцыях подпіс грамадзяніна Р. і здагадваюся: усю ноч навылёт невядомы працаўнік мучыўся над тэлевізарам, ад пераўтамлення чалавека і вырвала. Відавочна, гр. Р. вырашыў, што ўсіх тэлевізараў не пераробіш і ўцёк ад партфеля з акулярамі.

Адлажыўшы свае справы, іду ў З.У.Р.Т.

Дачакаўся там, пакуль зляцелася вясёлая стайка супрацоўнікаў і пытаю, як убачыцца з грамадзянінам Р.

— З інжынерам Р., — папраўляюць мяне і дапытваюцца, па якой справе сустрэча.

Тлумачу цікавым: — Папраўляў інжынер апарат і забыў на століку акуляры.

— Вы гэтыя акуляры пакіньце, мы перададзім уладальніку, — прапануюць супрацоўнікі.

— Не магу, — адказваю. — Мой тэлевізар чыхае, відавочна, з-за грыпа, хай далечыць інжынер хворага.

— Чакайце, нам не шкада, — згаджаюцца супрацоўнікі.

Блытаюся гадзінку, урэшце выходзіць чалавек і пытае: — Гэта вы чакаеце мяне?

— Наколькі ведаю сябе, гэта сапраўды я, — адказваю. — А вы, выпадкова, не інжынер Р. будзеце?

— Так точна, выкладвайце справу, — прапануе інжынер.

Выцягваю з-пад палы партфель і кажу:

— Гэта рэч знойдзена ў падваротні.

— Мая маёмасць, — кажа інжынер. — Даў я партфель прыяцелю, а ён па разгубленасці згубіў яго.

Адказваю інжынеру: — Затрымаю знаходку, хай прыяцель прыдзе, мо' тут былі грошы.

— Не варта турбаваць прыяцеля, — кажа інжынер, — у партфелі былі толькі квітанцыі і інструменты.

— Акуляры, — прыпамінаю.

— Зусім правільна, акуляры таксама ўзяў прыяцель, — згаджаецца інжынер, моргаючы падслепаватымі вачыма.

Адчуваю, што інжынер выдумаў прыяцеля, каб выйсці з гонарам з бруднай справы, а інжынер гаворыць: — Вам належыцца крыху на знаходку, але ў мяне ў кішэні ні граша.

— Нічога дзіўнага, — кажу. — Пасля такой культурнай ночы ў чалавека ў кішэнях апрача паветра нічога не бывае.

Вось і ўся гісторыя, якая даказвае, што тэлевізары нашы такой якасці, дзе без гарэлкі не разбярэшся ў недахопах.
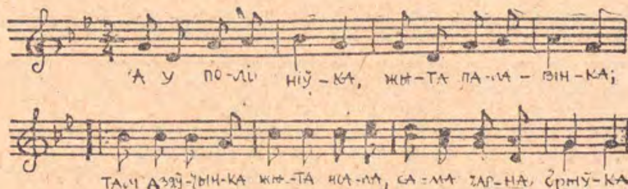
Грамадзяне тэлевізарныя, калі ў тэлеспецыялістаў трасуцца рукі, не здзіўляйцеся мільгаючым карцінам на экранах. Экраны таксама трасе ліхаманка ад нецвярозай работы, а што скажа ў гэтай справе дырэктар З.У.Р.Т гр. Файст — не ведаю.

*Дзядзька Левон*

### ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

**Па просьбе Колі Казмерука з Ялёнкі, Гайнаўскага павета, змяшчаем беларускую народную песню**

## А ў полі ніўка




**А ў полі ніўка,**
**Жыта палавінка,**
**Там дзяўчынка жыта жала, } 2**
**Сама чарнабрыўка.**

**Жала яна, жала,**
**У снапы вязала.**
**Ехаў казак дарожанькай: } 2**
**— Здраствуй, дзеўка-жнейка.**

**Гэта — тая слава**
**Па ўсім свеце пала,**
**Што дзяўчына казачэньку } 2**
**Сэрдэнькам назвала.**

**У гародзе буракі,**
**Чырвоная жычка,**
**Любяць мяне, мама, хлопцы, } 2**
**Хоць я невялічка.**

**Хоць я невялічка,**
**Хоць я нехароша, —**
**Возьмуць мяне, мама, хлопцы } 2**
**Без аднога граша.**

**Хоць я невялічка —**
**На лавачку стану,**
**А ўсё ж таму казачэньку } 2**
**Да сэрца прыстану.**

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46. Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458. Bitk L-3